

Vart tog socionomen vägen?

- En empirisk uppföljningsstudie bland utdimitterade yrkeshögskolesocionomer från Svenska yrkeshögskolan/Yrkeshögskolan Novia åren 2003-2010

Hanna Perjus & Linda Granfors

Examensarbete för Socionom (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för det sociala området

Vasa 2011

EXAMENSARBETE

Författare: Hanna Perjus och Linda Granfors

Utbildningsprogram och ort: Det sociala området, Vasa

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Socialpedagogiskt arbete bland barn

Handledare: Susanne Jungerstam och Ralf Lillbacka

Titel: Vart tog socionomen vägen? – en empirisk uppföljningsstudie bland
utdimitterade yrkeshögskolesocionomer från Svenska
Yrkeshögskolan/Yrkeshögskolan Nova år 2003-2010

Datum 23.10.2011 Sidantal 40 Bilagor 3

Sammanfattning

”Vart tog socionomen vägen?” är en kvantitativ undersökning om var socionomer som utexaminerats från Svenska Yrkeshögskolan och Yrkeshögskolan Nova under åren 2003-2010 placerat sig på arbetsmarknaden. Undersökningen är ett beställnings- arbete åt Yrkeshögskolan Nova. Syftet med arbetet är att kartlägga socionomernas placering på arbetsfältet, också geografiskt. Arbetet innefattar även situationen på arbetsmarknaden samt hur socionomer med barnträdgårdsläraryrke behörighet upplever att arbetsmarknaden accepterar socionomen som barnträdgårdslärare. Vi redovisar också för vilken tidigare examen socionomerna hade när de påbörjade sin utbildning, samt vilken del av det sociala området de arbetar på för tillfället. Teoretiska utgångspunkter är befintlig lagstiftning på området samt yrkeshögskolornas historia. Vi presenterar även socionomstudiernas uppbyggnad och innehåll vid de yrkeshögskolor som har socionomutbildning på svenska i Finland. Undersökningen har gjorts med frågeformulär som skickats ut till målgruppen under vintern 2011.

Språk: Svenska Nyckelord: socionom, barnträdgårdslärare, behörighet
arbetsmarknad

BACHELOR'S THESIS

Authors: Hanna Perjus and Linda Granfors
Degree Programme: Social services, Vasa
Specialization: Socio-pedagogical work with children
Supervisors: Susanne Jungerstam and Ralf Lillbacka

Title: Where did the social worker go? – An empirical follow-up study among Bachelors of Social Sciences who graduated from Swedish Polytechnic/ Novia University of Applied Sciences 2003-2010

Date 23.10 2011 Number of pages 40 Appendices 3

Summary

“Where did the social worker go?” is a quantitative study on where social workers who graduated from Swedish Polytechnic / Novia University of Applied Sciences between the years 2003 and 2010 are placed in the labor market today. The thesis was ordered by Novia University of Applied Sciences. The purpose of this work is to identify the location of social workers in the labor market but also geographically. The work also includes the situation in the labor market and how social workers with kindergarten teaching qualifications feel that the labor market accepts social workers as kindergarten teachers. We also report any previous degrees the social work students had when they began their education, and in what part of the social services area they are working today. The theoretical starting points are existing legislation and the history of polytechnics. We also present social work studies and their structure and content at the polytechnics that provide social work training in Swedish in Finland. The poll was conducted by means of questionnaires sent out to the participants during the winter of 2011.

Language: Swedish Key words: Social worker, kindergarten teacher, qualifications, labor market

Innehåll

1	Inledning.....	2
2	Syfte.....	3
3	Teoretiska utgångspunkter.....	3
4	Yrkehögskolans uppkomst.....	4
	4.1 Yrkehögskolornas uppgift.....	5
	4.1.1 Yrkehögskolornas verksamhet.....	6
	4.2 Yrkehögskolestudiernas uppbyggnad.....	6
5	Den sociala utbildningen i Finland.....	9
	5.1 Bakgrund.....	9
	5.2 Utbildningar inom det sociala området på universiteten.....	10
	5.3 Utbildningar inom det sociala området på yrkehögskolor.....	11
	5.4 Socionomutbildningens mål.....	13
	5.4.1 Socionomutbildningens innehåll.....	14
6	Kvalifikationskrav inom det sociala området.....	14
7	Yrkeskompetens.....	16
	7.1 Socionomens kompetensområde.....	17
	7.2 Socionomen inom småbarnsfostran.....	18
	7.3 Barnträdgårdslärares arbete.....	20
	7.4 Lagstiftning.....	20
8	Metod.....	21
9	Resultat och tolkning.....	22
10	Kritisk granskning och diskussion.....	38

Litteratur

Bilagor

1 Inledning

Vi har valt att i vårt lärdomsprov undersöka om var tidigare utexaminerade socionomer från Svenska yrkeshögskolan/Yrkeshögskolan Novia under åren 2003-2010 placerat sig på arbetsmarknaden samt hur den nuvarande arbets-situationen ser ut. Vi tycker att arbetssituationen för socionomer verkar ganska bra. Det är inte bara en gång vi under utbildningen har fått höra att arbetsmarknadens behov av arbetstagare inom det sociala området är väldigt stort och kommer att bli ännu större inom den närmsta framtiden.

Vi tar också reda på om socionomer med behörighet att arbeta som barntädgårdslärare anser att de accepteras som barntädgårdslärare på arbetsmarknaden. Dessa frågeställningar tycker vi är viktiga och intressanta både för oss snart utexaminerade socionomer som har läst förskolepedagogik, men även för dem som nyligen påbörjat sin utbildning. Vi har efter en tids arbetserfarenhet inom småbarnsfostran inte kommit i kontakt med så många socionomer som arbetar som barntädgårdslärare. Därför vill vi ta reda på om det bara är en tillfällighet att just våra vägar inte korsats med så många socionomer inom småbarnsfostran eller om det helt enkelt inte är så vanligt att socionomer har denna typ av arbetsuppgifter.

Vi upplever att socionomen i sin roll som barntädgårdslärare ofta blir ifrågasatt, att utbildningen inte innehåller tillräckligt mycket studier av olika pedagogiska metoder, att socionomen saknar kunskap om barns normala utveckling och därför har svårt att få upp ögonen för barn med speciella behov eller barn som har behov av att få någon typ av diagnos. Detta är några av anledningarna till att vi valde att koncentrera oss på att ta reda på hur de som arbetat en tid inom området upplever situationen. Genom detta lärdomsprov vill vi försöka ge en klarare bild av hur socionomer med barntädgårdsläraryrke behörighet mottas och hur de accepteras i sin arbetsroll.

Beställare för detta arbete är Yrkeshögskolan Novia, sektorn för hälsovård och det sociala området, utbildningsprogrammet för det sociala området. Det var också på Yrkeshögskolan Novias förslag som vi tog oss an att göra denna undersökning som vårt lärdomsprov.

2 Syfte

Syftet med detta lärdomsprov är att kartlägga var de socionomer (YH) som utexaminerats från Svenska Yrkeshögskolan/Yrkeshögskolan Novia under åren 2003-2010 har placerat sig på arbetsmarknaden och geografiskt. Vi kommer främst att koncentrera oss på de socionomer som har läst inriktningen socialpedagogiskt arbete med fördjupningen förskolepedagogik. Detta delvis för att det är det fördjupningsområde som intresserar oss mest, men också för att vi upplever att socionomen som barnträdgårdslärare ofta blir ifrågasatt.

För att göra texten mer lättflytande kommer vi att använda begreppet socionom när vi menar socionom (YH) och pedagogie kandidat när vi menar barnträdgårdslärare med examen från universitet. Socionomer med magisterexamen från Social- och kommunalhögskolan kommer vi att benämna som *politices magister*.

3 Teoretiska utgångspunkter

Vi har valt att koncentrera oss på socionomen inom småbarnsfostran eftersom vi båda två har läst inriktningen förskolepedagogik. Vi kommer också att granska den lagstiftning som bestämmer socionomens behörighet, vilka krav som ställs på arbetstagaren inom barnomsorgen samt hur dessa kompetenskrav uppfylls i socionomutbildningen. Vi kommer också att titta på socionomutbildningens innehåll och kvalifikationskrav inom det sociala området, samt ta upp om yrkeshögskolans uppkomst och den sociala utbildningens historia i Finland.

Eftersom arbetsmarknaden hade ett behov av högre utbildade personer uppkom yrkeshögskoleexamen under tidigt 1990-tal. Yrkeshögskoleexaminanderna var tänkta att delvis ersätta personer med motsvarande yrkesutbildning. Målet med yrkeshögskoleexamen var att höja finländarnas utbildningsnivå. Arbetslösheten i Finland har varit hög sedan depressionsåren under det tidiga 90-talet. Det låga antalet tillgängliga arbeten kan ha haft en negativ inverkan på var yrkeshögskoleexaminander placerat sig på arbetsmarknaden. Många personer med yrkeshögskoleexamen kan ha tvingats

ta arbeten som egentligen kräver en lägre utbildning eller arbete inom ett annat område än vad man har utbildning för. Ca 20 % av yrkeshögskoleexaminander besitter en tjänst som de kan anses för högt utbildade för. Arbetsmarknadens behov av arbetskraft har ändrats från yrkesutbildning på andra stadiet till yrkeshögskoleutbildning. Eftersom yrkeshögskoleutbildningen var tänkt att möta arbetsmarknadens behov av högre utbildad arbetskraft, är detta en trend som var förväntad. (Böckerman, 2007, 1-3, 6, 13)

Vi kommer också att jämföra våra resultat med ett lärdomsprov från Svenska Yrkeshögskolan, skrivet av Annette Linqvist och Camilla Nyman-Pitkänen år 2003. Genom att jämföra våra resultat med resultaten från år 2003 kan vi se om det har skett stora förändringar på socionomens arbetsfält. Linqvist och Nyman-Pitkänen beskriver ganska ingående Yrkeshögskolans uppkomst, men vi kommer i följande kapitel att kort beskriva Yrkeshögskolans uppkomst.

Socialt arbete görs på många olika nivåer och områden i vårt samhälle. Socialt arbete kan göras som en yrkesmässig och samhällelig praxis, det kan vara frågan om en ideologi men också på en yrkesbaserad nivå utförs socialt arbete. Man måste komma ihåg att skilja mellan socialarbete som förvärvsarbete och den enskilda socialarbetarens arbetsuppgifter. En person som har en social utbildning och ett arbete inom den sociala sektorn har inte alltid ansvar för alla de uppgifter som traditionellt anses som socialarbete. (Kananoja, m.fl., 2007, 18)

Just på grund av det sociala områdets stora bredd och dess många dimensioner har vi valt att fokusera på socionomen roll på detta område och ännu fördjupa oss lite på socionomen inom småbarnsfostran.

4 Yrkeshögskolans uppkomst

Yrkeshögskolornas uppkomst kom som svar på behovet av att förbättra det finländska utbildningssystemet under 1980-talet. Man skulle gå in för att höja nivån på utbildningar som tidigare ordnats på institutionsnivå, och man beslöt att stegvis införa yrkeshögskolor under en försöksperiod. Som förebild använde

man sig bland annat av de tyska och holländska utbildningssystemen. Vid uppkomsten av yrkeshögskolorna skapade man en så kallad dualmodell för det finländska högskolesystemet, vilket innebär att det finns två parallella högskolesektorer på samma nivå som kompletterar varandra, det vill säga universitet och yrkeshögskolor. Dessa har dock sina egna profiler och specifika uppgifter, t.ex. yrkeshögskolorna är mera inriktade på kontakten till arbetslivet och den regionala utvecklingen medan universiteten är mera inriktade på teori, metodik och forskning. Högskolesystemet kompletterades enligt denna nya dualmodell med yrkeshögskolor och ledde till att de nya yrkeshögskoleexamina socionom (YH), geronom (YH) och rehabiliteringsledare (YH) uppstod inom det sociala området. I Finland finns det för tillfället 27 yrkeshögskolor utplacerade på 88 olika orter i landet, varav 25 styrs av Undervisnings- och Kulturministeriet. Polishögskolan styrs av Inrikesministeriet och så finns det därtill högskolan på Åland. Tillsammans med universiteten och vetenskaps- och konsthögskolorna så bildar yrkeshögskolorna det finländska högskoleväsendet. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, [u.å]; Granholm, 1999, 24; Social- och hälsovårdsministeriet, publikation 2006:11 67).

4.1 Yrkeshögskolornas uppgift

Yrkeshögskolornas primära uppgift är att ge yrkesinriktad högskoleundervisning som baserar sig på arbetslivets krav, att stödja individen i dennes utveckling samt ge undervisning för expertuppgifter inom studerandes område. Yrkeshögskolorna erbjuder sina elever intressanta studier där det ingår både teoretiska och praktiska studier. De är viktiga för sin egen region eftersom de bedriver forsknings- och utvecklingsarbete och främst för att de utbildar arbetskraft. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, [u.å])

4.1.1 Yrkeshögskolans verksamhet

Verksamheten vid yrkeshögskolorna styrs av vissa lagar och förordningar. Dessa finns i statens elektroniska författningsdatabas, www.finlex.fi. De viktigaste är yrkeshögskolelagen (351/2003) och statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003). Utöver dessa lagar och förordningar styrs yrkeshögskolorna av särskilda uppgjorda planer, dokument och strategier. Vid Undervisnings- och kulturministeriets yrkeshögskoleenhet undertecknar yrkeshögskolorna tillsammans med Undervisnings- och kulturministeriet ett målavtal för tre år i taget. I detta målavtal definieras både allmänna och gemensamma mål för alla yrkeshögskolor men även mål för enskilda yrkeshögskolor. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, [u.å]).

4.2 Yrkeshögskolestudiernas uppbyggnad

När man studerar vid yrkeshögskolan så avlägger man yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen om man vill fortsätta sina studier. Studierna omfattar oftast 210-270 studiepoäng och tar mellan 3½-4½ år att slutföra. Högre yrkeshögskoleexamen är mellan 60-90 studiepoäng.

I yrkeshögskolestudierna ingår:

- Grund- och yrkesstudier
- Fritt valbara studier
- Praktik
- Examensarbete

I högre yrkeshögskoleexamen ingår:

- Fördjupade yrkesstudier
- Fritt valbara studier
- Examensarbete

Grundstudierna lägger en grund för de kommande studierna inom utbildningsområdet och yrkesinriktningen. Yrkesstudierna är indelade i obligatoriska, valfria

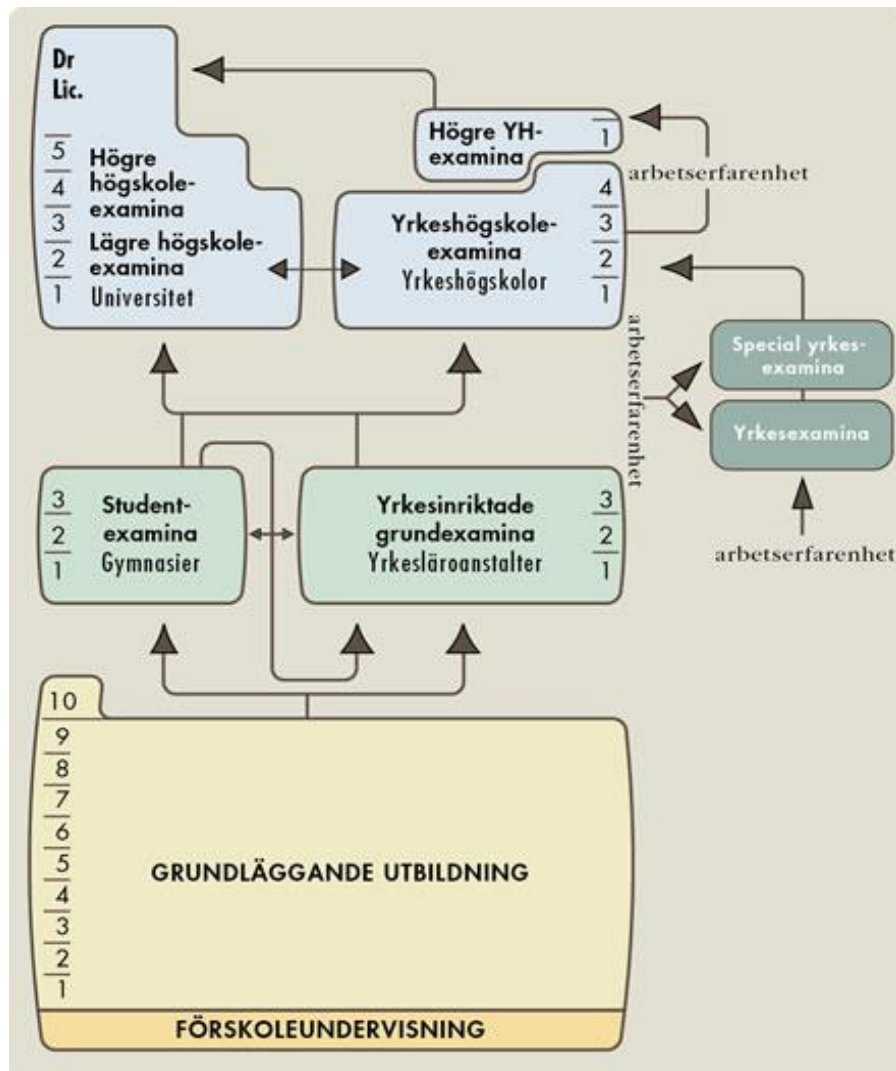
och fritt valbara studier. Studerandena väljer själva inriktning och skaffar expertis inom sitt område. Fritt valbara studier kan avläggas vid yrkeshögskolan där man studerar eller vid andra motsvarande läroanstalter. Under praktikperioderna får de studerande möjlighet att tillämpa den teori som de har lärt sig i verkligheten. Man kan säga att praktiken fungerar lite som ett visitkort till arbetsgivarna, och de studerande har stor nytta av dessa praktikperioder när de senare kommer ut i arbetslivet. Under dessa praktikperioder, som är uppdelade under hela studietiden så handleder yrkeshögskolan. Praktikperioderna kan också avläggas utomlands, någonstans där yrkeshögskolorna har skapat kontakter till andra skolor och hittat möjliga praktikplatser. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, [u.å]).

I examensarbetet får studerandena en chans att visa sina kunskaper inom sitt område. Detta arbete är ett ganska omfattande undersöknings- och planeringsarbete inom det egna utbildningsområdet. Det kan vara t.ex. ett utvecklingsprojekt för arbetslivet. Det har också visat sig att många som har gjort ett undersökningsarbete som beställning åt ett företag senare har blivit anställda av det företaget. Yrkeshögskoleexamen kan avläggas i utbildningsprogram på svenska, finska eller främmande språk. Utbildningsprogram med främmande språk som undervisningsspråk är ämnade åt både finländska och utländska studerande. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, [u.å]).

Yrkeshögskoleutbildning ordnas inom dessa områden:

- Det humanistiska och pedagogiska området
 - Kultur
 - Det naturvetenskapliga området
 - Naturbruk och miljö
 - Turism-, kosthålls- och ekonomibranschen
 - Social-, hälso- och idrottsområdet
 - Militär- och skyddsområdet
 - Teknik och trafik
 - Det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området
- (Yrkeshögskolorna, [u.å])

Ansökan till yrkeshögskolorna sker genom den riksomfattande gemensamma elevansökan för yrkeshögskolor som sker på våren och hösten. Vuxenutbildningen och utbildningar på främmande språk har dock en egen ansökan. Yrkeshögskolorna beslutar sedan om arrangemang, urvalsprov och elevantagning. Till yrkeshögskolestudier kan antas de som har gymnasiets avgångsbetyg eller studentexamen eller yrkesinriktad grundexamen. För studier, som leder till högre yrkeshögskoleexamen så krävs det en lämplig yrkeshögskoleexamen och minst tre års arbetserfarenhet inom området efter avlagd examen. (Yrkeshögskolorna, [u.å]).

Figur 1. Utbildningssystemet i Finland (Utbildningsstyrelsen, 2011).

5 Den sociala utbildningen i Finland

5.1 Bakgrund

Socialvården som vi idag upplever tog form under 1800-talet, växte till sig under 1900-talet och förverkligades till stor del efter andra världskriget. Det var under 1900-talets början som dåtidens fattigvårdare och anstaltsföreståndare gick samman och bildade en förening. Att grunda yrkesbaserade föreningar var nästa logiska steg för dem eftersom de ville förbättra sin arbetssituation och förhållanden. Det var också nu som den finländska utbildningen inom det sociala området fick sin början i och med att olika kurser började ordnas för fattigvårdens funktionärer och föreståndare på olika anstalter. Den första riktiga utbildningen som ordnades på högskolenivå var en ettårig barnskyddsutbildning vid dåtidens "Kansalaiskorkeakoulu". Detta eftersom arbetskraft behövdes till barnhemmen runt om i landet. Senare så tog även socialarbetarutbildningen form när en social utbildning som ledde till socialvårdsexamen inleddes vid Helsingin Yhteiskunnallinen Korkeakoulu år 1942. Ett år senare blev det möjligt att avlägga samma examen på svenska vid Svenska Medborgarhögskolan. (Snellman, 2003, 9, 25; Granholm, 1999, 36)

Inom den sociala utbildningen på lägre nivå var det främst hemvårdarutbildningen som tog fart under efterkrigsåren. Hemvårdare behövdes i barnfamiljer och de gav stöd och hjälp inom barnfostran. De bedrev också ett viktigt upplysningsarbete om barnvård, levnadsvanor och hygien. Hemvårdarutbildningen ordnades först genom kurser av organisationer såsom Befolkningsförbundet och Mannerheims barnskyddsförbund. (Granholm, 1999, 36)

När det gäller barnomsorgen kan man säga att utbildningen har långa traditioner, eftersom en barnträdgårdsutbildning tog form redan år 1892. Barnskötarutbildningen för daghem och sjukhus samt mentalvårdarutbildningen hörde till sjukvårdsutbildningen ända tills en mellanstadierreform ändrade alltihopa i början på 1970-talet. Då drog en särskild kommitté för utbildning upp vissa riktlinjer för en social grundutbildning som lades fram som förslag år 1982.

Detta godkändes och efter en försöksperiod fick utbildningsformen officiell status och över 20 socialläroanstalter grundades runt om i landet i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. Den sociala utbildningen som hade tagit form räckte 2½ år och ledde till en examen inom hemvård, dagvård eller vård av utvecklingshämmande. Under 1990-talet reformerades utbildningen igen och då slogs den ihop med motsvarande utbildning inom hälsovården och på så vis uppkom närvårdarutbildningen. (Granholm, 1999, 37)

Sociala utbildningar på institutionsnivå har mest bestått av socialhandledare, vårdare av utvecklingshämmande, socialpedagoger och diakoner. Utbildningar på den här nivån har varit inriktade på vård och omsorg samt fostran. Man har strävat till att ge en så bred yrkesmässig kompetens som möjligt samt till att betona praktiska färdigheter. Socialpedagogutbildningen har främst riktat in sig på barn och unga och de utexaminerade har oftast placerat sig inom barnskyddet eller dagvården. Inom socialhandledarutbildningen har åldringsvården varit tyngdpunkten och de utexaminerade har placerat sig inom äldreomsorgen och hemvården. Det finns också socialhandledare inom omsorgen av utvecklingshämmande. I och med att det sociala utbildningsprogrammet infördes i yrkeshögskolorna på 1990-talet så avvecklades de sociala utbildningarna på institutionsnivå. (Granholm, 1999, 37-38)

5.2 Utbildningar inom det sociala området på universiteten

Vid Tammerfors universitet inrättades den första professuren inom socialvård år 1970. Den fick namnet "sosiaalipolitiikan erityisesti sosiaalihuollon professuuri". Den nuvarande socialarbetarutbildningen fick sin form på 1980-talet då utbildning inom området uppgjordes vid landets universitet. Idag finns det 10 universitet och högskolor i landet där man avlägga högskoleexamen på svenska, endast två av dessa erbjuder utbildning inom det sociala området. (Granholm, 1999, 39 ; Studier i Finland, [u.å]).

Socialt arbete kan man idag studera på svenska vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. En examen i socialt arbete vid

soc & kom ger behörighet att arbeta som socialarbetare. Ett examenssystem i två steg togs i bruk år 2005 som betyder att studerandena först avlägger en kandidatexamen på 180 sp och fortsätter därefter med magisterexamen. Totalt omfattar den högre universitetsexamen inom socialt arbete 300 sp. (Svenska social- och kommunalhögskolan, [u.å]; Talentia, [u.å]).

Den svenska barnträdgårdsläroverutbildningen finns inom Åbo Akademi pedagogiska fakultet och den är idag belägen i Jakobstad. Studerande vid enheten blir så kallade pedagogie kandidater eller magistrar om de väljer att studera vidare. En pedagogie kandidat-examen är 180 sp och väljer man att fortsätta till pedagogie magister så läser man 120 sp till. Hösten 2011 startades också en barnträdgårdsläroverutbildning på svenska i Helsingfors genom samarbete mellan beteendevetenskapliga fakulteten vid Helsingfors universitet och pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi. (Åbo akademi, [u.å]).

Vid Åbo Akademi kan man även studera olika socialvetenskaper så som sociologi, socialpolitik och socialgerontologi. Sociologi är en allmän vetenskap om samhället, medan socialpolitik är en samhällsvetenskap som studerar frågor och problem i anslutning till välfärd och social trygghet. Socialpolitik är också den verksamhet som syftar till att garantera människor en grundläggande välfärdsnivå och skydd mot olika sociala risker så som arbetslöshet eller sjukdom. Socialgerontologi är en relativt ny magistersinriktning som omfattar 60 sp. Socialgerontologi är den tvärvetenskap som granskar en människas livslopp ur flera synvinklar, speciellt åldrandet och dess sociala och samhälleliga drag samt hela det åldrande samhället. Den här inriktningen är Åbo akademis försök till att satsa på välfärd och hälsa. Den åldrande befolkningen är ett aktuellt problem som man behöver kunskap om för att kunna bemöta. De som har avlagt studiehelheten kan ha ledande uppgifter inom äldreomsorgen samt besitta kunskap för eventuellt nya tjänster inom området. (Åbo akademi, [u.å]).

5.3 Utbildningar inom det sociala området på yrkeshögskolor

Inom ramen för yrkeshögskolor så indelas olika utbildningsprogram i sektorer, och inom en sektor finns flera olika utbildningsprogram. Till exempel det sociala områdets utbildningsprogram går under Sektorn för hälsovård och det sociala området. Det finns totalt 27 yrkeshögskolor i Finland på 88 olika orter i landet. Sju av dessa erbjuder studier på svenska. Endast två av dem har svenskspråkiga sociala utbildningsprogram. Dessa är Yrkeshögskolan Novia i Vasa samt i Åbo och Arcada i Helsingfors. (Studier i Finland, [u.å]).

Yrkeshögskolan Novia är den största svenskspråkiga yrkeshögskolan i Finland och den har utbildningsverksamhet i Vasa, Åbo, Raseborg, Esbo, Helsingfors, Jakobstad och Nykarleby. Novia erbjuder sina studerande examensinriktad ungdoms- och vuxenutbildning, utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen, fortbildning och specialiseringsutbildning. Det sociala utbildningsprogrammet vid Yrkeshögskolan i Vasa leder till en yrkeshögskoleexamen socionom (YH) som omfattar 210 sp och tar 3,5 år att slutföra. Studierna består först av grundstudier, yrkesstudier, sedan fördjupade studier och praktik samt ett lärdomsprov. Studierna ger färdigheter i att kunna bemöta individer, samspel och kommunikation, om samhället och den sociala omsorgen. Som socionom (YH) kan man arbeta med barn, ungdomar, äldre, handikappade och missbrukare som behöver stöd och omsorg i sina livssituationer. Socionomen arbetar med klienter eller som förmän/ledare inom det sociala området. Det sociala utbildningsprogrammet har två inriktningsalternativ; socialpedagogiskt arbete och socialomsorg för äldre. Väljer man det första inriktningsalternativet så kan man vidare välja mellan barn, unga, handikappade, familjearbete eller missbrukarvård. Genom att välja en studiehelhet som innehåller 60 sp inom social- och förskolepedagogik, så kan man få behörighet att arbeta som barnträdgårdslärare. (Yrkeshögskolan Novia, [u.å]).

Yrkeshögskolan Novias sociala utbildningsprogram i Åbo är uppbyggt på samma sätt som i Vasa. Skillnaden ligger dock i valet av inriktningsalternativ som i Åbo är socialpedagogiskt arbete och kyrkans arbete. Inom socialpedagogiskt arbete kan man vidare välja mellan barn, barnskydd, handikappade eller äldre. Inom kyrkans arbete kan man få behörighet att arbeta

som diakon eller som ungdomsarbetare inom den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. (Yrkeshögskolan Novia, [u.å]).

Det sociala utbildningsprogrammet vid yrkeshögskolan Arcada leder till en socionom (YH)-examen och omfattar 210 sp. Det finns 40 nybörjarplatser och studierna tar ca 3,5 år att genomföra. Utbildningsprogrammet strävar till att utbilda socionomer med en bred kunskapsbas. Man kan välja mellan att arbeta med barn och unga, med vuxna i utsatta livssituationer, äldre eller handikappade. Att bemöta klienter och klientgrupper på rätt sätt ligger som grund för hela utbildningen. PBL, eller problembaserat lärande som det heter är den pedagogiska idén som används i utbildningen. Efter avlagd yrkeshögskoleexamen och minst tre års arbetserfarenhet kan man avlägga en högre yrkeshögskoleexamen för att ytterligare bredda sin kunskap inom området. I studierna ingår praktik för sammanlagt 50 sp. Man kan även här bli behörig att arbeta som barntädgårdslärare om man väljer en studiehelhet som innehåller 60 sp social- och barnpedagogik. (Arcada, [u.å]).

5.4 Socionomutbildningens mål

Många av yrkeshögskolorna som utbildar socionomer använder sig av samma ord för att beskriva vad målen med utbildningen är. Ord så som en bred kunskapsbas och att kunna förstå, samspela och kommunicera med människor är alla viktiga färdigheter som en socionom bör ha. Yrkeshögskolorna går in för att utbilda experter inom det sociala området och som kan använda mångsidiga metoder, växelverka och samarbeta med andra människor. Alla dessa yrkeshögskolor för fram det socialpedagogiska arbetet som en viktig del i utbildningen. Att arbeta med socialpedagogiskt arbete innebär att man utför ett slags förändringsarbete tillsammans med klienten eller klientgruppen, som oftast består av utsatta individer i samhället. Socionomen behöver i sitt yrke både färdigheter och kunskaper om människan, samhället och den sociala omsorgen och alla dessa områden behandlas under socionomutbildningen. Det är också viktigt med de praktiska perioderna i utbildningen där man får en chans att testa sina kunskaper på riktigt. (Yrkeshögskolan Novia, [u.å]; Granholm, 1999, 52-53).

På grund av socionomens breda arbetsfält kan man som socionom ha svårt att bygga upp en egen yrkesidentitet. Även om en enskild socionom upplever sig ha rätt stark yrkesidentitet inom en viss del av det sociala området så kan samma enskilda socionom sakna den kompetens som krävs på ett annat område, även om socionomen teoretiskt sett är behörig för uppgiften. Vad yrkeshögskolorna borde fundera på är hur man ska uppnå denna omfattande expertkunskap på samma gång som man uppnår en tillräcklig specialisering inom ett visst område. (Linqvist & Nyman-Pitkänen, 2003, 83)

5.4.1 Socionomutbildningens innehåll

Socionomutbildningen består av grundstudier, gemensamma yrkesstudier och senare fördjupade yrkesstudier. Grundstudierna är 30 sp och består främst av språkstudier men även introduktion till högskolestudier, forskningsmetodik och mental och missbrukarvård. Yrkesstudierna är 87 sp och behandlar ämnen så som samhällets struktur, socialvård, pedagogik, socialt arbete, företagsamhet, vård och omsorg, ledarskap och resurstärkande perspektiv. De fördjupade yrkesstudierna är 25 sp och består av två profileringar som man kan välja. Den första är socialpedagogiskt arbete och inom det kan man vidare välja mellan förskolepedagogik, familjearbete, ungdomsarbete och handikappomsorg. Andra profileringen är socialomsorg för äldre där man fördjupar sig i gerontologi. Därutöver består utbildningen av valfria studier 10 sp, praktik 45 sp och slutligen lärdomsprovet 15 sp. Totalt omfattar utbildningen 210 sp. (Yrkeshögskolan Novia, [u.å]).

6 Kvalifikationskrav inom det sociala området

Begreppet kvalifikation förknippas idag främst med arbete och de krav som arbetet ställer på arbetstagaren. Allt arbete som utförs kräver någonting av den som utför arbetet. Det kan handla om särskilda färdigheter, personliga egenskaper och förmågor. Man kan också säga att all mänsklig verksamhet förutsätter att man har kvalifikationer av något slag. När en utbildad person är

kvalificerad för sitt arbete så är det för en bestämd uppgift, under vissa förhållanden och i en viss miljö. Idag så kräver samhället en allt högre utbildningsnivå på människorna men samtidigt så bidrar arbetslösheten till att de kunskaper som man har fått under sin utbildning inte alltid kommer till sin rätt, det vill säga man är överkvalificerad för sitt arbete. Kvalifikationskrav är emellertid de krav som arbetsgivaren ställer på de personer som söker en tjänst. De sökandes kvalifikationer granskas med hjälp av ansökningshandlingar arbetsintervjuer och test. Kvalifikationskraven är föränderliga och påverkas av den ständiga utvecklingen som sker på arbetsmarknaden och i samhället. Till exempel en socionomexamen förbereder yrkespersonen för arbetsuppgifter som kräver kunskap om socialbranschen, olika handlednings- och uppfostringsuppgifter inom socialvården samt olika chefsuppgifter inom den offentliga och privata sektorn. Kvaliteten på de yrkesmässiga kunskaperna hänger ihop med hur undervisningen ser ut och hur innehållet i utbildningen är uppbyggt. (Granholm, 1999, 54-59).

De som arbetar med småbarnsfostran har under de senaste årtiondena fått erfara helt nya kvalifikationskrav i sitt arbete. Det beror till stor del på de förändringar som har skett i samhället och arbetslivet och hur de förändringarna har påverkat barndomen. Det sker en ständig utveckling inom detta område så det är viktigt att man som personal inom småbarnsfostran följer med och deltar i denna utveckling. Det finns också nu allt större krav på att småbarnsfostran skall utgå från en så kallad teoretisk referensram. Detta betyder att man som personal inom småbarnsfostran skall kunna argumentera för sina lösningar och kunna ange teorier på barndom, fostran och samhällssyn som dessa lösningar grundar sig på. Småbarnsfostran kräver ett stort kunskapsunderlag, man skall t.ex. ha kompetens i småbarnsfostran, samarbetsförmåga, kompetens inom själva verksamhetsarbetet, kompetens i kontinuerlig inläring samt en utvecklingsförmåga. Den starka kompetensen som personal inom småbarnsfostran har så skapar en verksamhet av hög kvalitet. (Sarvimäki & Siltaniemi, 2008, 73-75).

Antalet utexaminerade fortsätter att öka hela tiden men det gör emellertid inte antalet konventionella anställningar i samhället. Att utbilda sig är ett sätt att

bearbeta den arbetslöshet som finns. Den lågkonjunktur som härskade under början 1990-talet, då man gjorde sig av med alla extra anställda, resulterade i att det fortfarande finns en viss problematik med arbetslöshet. Under den här lågkonjunkturen fanns det två alternativ; att fortsätta vara arbetslös eller vidareutbilda sig. Idag är det vanligt att man söker sig till så kallade rekryteringsfirmor som använder sig av olika test för att hitta den som är mest kompetent för ett arbete. Då kan man fråga sig hur mycket de vet om själva arbetsuppgifterna och de färdigheter som krävs och hur de personer som har högre utbildningar tas i beaktande. Det är också nu vanligt att de flesta arbetsgivare undviker att anställa ny personal in till sista minuten. Arbetet utförs av redan överbelastad personal och mer personal anställs bara i extrema nödfall och då endast för kortare perioder. (Kivinen, Nurmi & Salminiitty, 2000, 172-173).

Enligt Social- och hälsovårdsministeriets publikation (2008:11, s. 56-58) så ordnas personaldimensioneringen inom barndagvården noggrannast. Dagvårds-förordningen reglerar antalet barn i förhållande till antalet vårdare på daghemmen. Trots detta så har det funnits vissa problem med personaldimensioneringen inom barndagvården fastän den är underställd statlig normgivning. Problem som till exempel personalens förkortade veckoarbetstid, förlängda öppethållningstider på daghemmen och allmänt ökade krav på småbarnsfostran har förekommit. Detta försvåras ytterligare av att reglerna för den inom heltidsdagvård skiljer sig från de normer som gäller för barn i deltidsvård. Tillgången på vikarier försvårar också situationen, och enligt en undersökning om den nuvarande dagvårdssituationen har 39 % av kommunerna problem med att hitta vikarier för kortvariga vikariat. Det är upp till kommunerna att se till att detta fungerar och genom bestående strukturer skall kommunerna ordna så att det fungerar med vikariearrangemangen och så att det finns tillräckligt med vikarier.

7 Yrkeskompetens

Enligt Social- och hälsovårdsministeriets publikation (2008:11, s. 13-14) fattade Statsrådet 2.10.2003 ett principbeslut om att trygga framtiden inom det sociala

området. Beslutet kom att verkställas i form av ett utvecklingsprojekt som skulle pågå under åren 2003-2007. Genom det här beslutet skall en tillräcklig utbildningsnivå och kompetens säkerställas genom nya bestämmelser för behörighetsvillkoren för den yrkesutbildade personalen inom socialvården. Det ges rekommendationer om ändrade uppgiftsstrukturer inom socialvården så att de bättre motsvarar klienternas behov, personalens kompetens och så att arbetsfördelningen också preciseras mellan de olika personalgrupperna. För att garantera den yrkesmässiga kompetensen hos personal inom socialvården, har kompletterande utbildning för personal inom området också nu blivit lagstadgad så att man baserad på ens uppgifters karaktär årligen har rätt att delta i en tillräckligt kompletterande utbildning. Finlands kommunförbund, länsstyrelserna, kommunerna, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer inom branschen samt Social- och hälsovårdsministeriets forskningsanstalter har alla förbundit sig att verkställa det här principbeslutets mål. Även yrkeshögskolor, yrkesläroanstalter, universitet och olika organisationer inom området har deltagit i beredning och genomförande av de punkter som gäller personalen.

Enligt Social- och hälsovårdsministeriets publikation (2006:11, s. 5) finns det också i Finland så kallade kompetenscentrum inom det sociala området. Det finns nio stycken statsfinansierade centrum som ofta utgör ett nätverk för regionalt samarbete. Dessa kompetenscentrum upprätthåller och förmedlar kunnande inom det sociala området i sin närregion.

7.1 Socionomens kompetensområde

Utbildningsprogrammet inom det sociala området på yrkeshögskolor har genom ett projekt (ECTS-arbetsgruppen 20.3.2006) arbetat fram kompetenshelheter som de skall producera fram. Man beslutade inom nätverket för yrkeshögskoleutbildning inom det sociala området att fortsätta strukturera upp den speciella kompetensen utgående från den analys som man gjorde för att få fram huvudkompetensen. Läroplanerna görs också om för att bättre motsvara nutida och framtida utvecklingsbehov inom arbetslivet och utbildningen inom det sociala området. Man beskrev innehållet av kompetensanalysen för det sociala området separat för varje kompetensområde. Först ut är *etisk kompetens* inom

det sociala området. En socionom har förmågan till etisk reflektion och tar hänsyn till alla individer samt behandlar alla med respekt och främjar likhet. *Kompetens i klientarbete*, socionomen ser till klientens bästa och stöder denne i sin livssituation samt tillämpar sina kunskaper på ett ändamålsenligt sätt för att bedöma deras situation. *Kompetens i det sociala områdets servicesystem*, socionomen känner till servicesystemet och lagstiftningen som reglerar det samt handleder klienten i den situationen. Socionomen förstår också relationen mellan samhället och individen och kan analysera sociala problem ur detta. En socionom skall ha *reflekterande utvecklings- och ledningskompetens* och i en arbetsgemenskap kunna fungera som aktiv ledare och medlem. *Samfundskompetens och samhällspåverkan*, socionomen har kunskap om olika verksamhetsprinciper hos organisationer samt förståelse för olika kulturer och kan samarbeta för att skapa gemenskap och delaktighet hos alla medarbetare. Inom socionomutbildningen får man en baskunskap och en specialkompetens. Genom baskunskapen får man en bred yrkeskunnighet medan man genom specialkompetensen väljer ett inriktningsalternativ som man fördjupar sig i. Yrkeshögskolorna väljer själva vilka inriktningsalternativ som de vill ha inom utbildningen. (Sarvimäki & Siltaniemi, 2008, 71-73).

7.2 Socionomen inom småbarnsfostran

Småbarnsfostran är en del av det samspel som sker mellan vuxen och barn i olika typer av miljöer. För att främja en balanserad tillväxt, utveckling och inläring krävs ett bra samarbete mellan barnets föräldrar och personalen inom dagvården. Den offentliga sektorns vård, fostran och undervisning är planerad och målinriktad verksamhet. För att detta ska kunna uppfyllas är det viktigt med yrkeskunnig personal. Viktiga landsomfattande principer för småbarnsfostran är att barnet ska ha trygga uppväxtförhållanden där det kan utvecklas och lära sig i en hälsosam miljö, där det kan leka och fungera på ett ändamålsenligt sätt. Viktigt är också att beakta barnets ålder och utvecklingsnivå och att barnet vid behov ska få specialstöd. Dessutom betonar man barnets rätt till egen kultur och religion eller livsåskådning. (*Stakes handbok 61*, 2005, 16-17)

Inom småbarnsfostran är det viktigt att man är medveten om sin egen fostrarroll och vilka värderingar och etiska principer som man bygger sin fostrarroll på. De olika personerna med olika utbildning och bakgrund bildar tillsammans en mångprofessionell fostrande helhet. Personalens viktigaste uppgift är att planera och utforma verksamheten så att den avspeglar de värderingar och ändamål som man på förhand har gjort upp ramarna för. Synsättet att vård, fostran och undervisning bildar en helhet är det centrala synsättet för fostrarens verksamhet. Respekt och uppmuntran är viktiga i bemötandet av såväl barnet som dess föräldrar. Personalens utbildning utgör grunden för deras kunnande och sätt att utforma, utvärdera, dokumentera och genomföra verksamheten. De upprätthåller och utvecklar sitt yrkeskunnande hela tiden och vet om att det finns behov av de förändringar som hela tiden sker inom småbarnsfostran. (*Stakes handbok 61*, 2005, 20-21)

År 2007 har Talentia publicerat en undersökning gjord av Mari Mehtonen som visar att det då fanns 23 yrkeshögskolor i Finland som utbildade socionomer (YH), varav 3 är svenskspråkiga. Av de 19 som svarade på Mehtonens enkätundersökning har 15 yrkeshögskolor sin utbildning upplagd så att man har möjlighet att få behörighet som barnträdgårdslärare. Behörigheten kommer inte alltid automatiskt, utan studeranden själv måste kunna välja de rätta kurserna och studierna för att få ihop tillräckligt antal studiepoäng inom förskole- och socialpedagogik. (Mehtonen, 2007, 3, 6-7)

I en undersökning gjord av Mervi Tolonen för Talentia (2007, 19) arbetar 15 % av de socionomer som är medlemmar i Talentia och som har fått sin examen under åren 2005-2006 som barnträdgårdslärare. Detta är en ökning från år 2005, då 13 % av de socionomer som var medlemmar i Talentia och som hade fått sin examen under åren 2003-2004 arbetade som barnträdgårdslärare (Tolonen, 2005, 15).

7.3 Barnträdgårdslärens arbete

Till barnträdgårdslärares arbetsuppgifter hör att handleda barngrupper, uppgifter inom undervisning och pedagogik, att stöda uppfostran i hemmet och att se till att barn i behov av speciellt stöd får hjälp. Barnträdgårdsläraren ska också planera och genomföra verksamheten i barngruppen och även utvärdera och utveckla denna. De dagliga uppgifterna för en barnträdgårdslärare är att vårda, uppfostra, undervisa, planera och utvärdera verksamheten på daghemmet men också att föra ett aktivt samarbete med barnens föräldrar. När man ser till en barnträdgårdslärares uppgifter måste man beakta att barnträdgårdslärares utbildningsprogram skiljer sig åt beroende på om man studerat vid en yrkeshögskola eller ett universitet. Om man är medveten om detta kan man utnyttja de olika kompetenserna som både socionom (YH) och pedagogie kandidaten besitter inom småbarnsfostran. (Sarvimäki & Siltaniemi, 2008, 45)

Enligt en studie gjord vid Uleåborgs universitet år 2003 är de centrala kunskaperna om barnpedagogik det som man lägger störst vikt på vid barnträdgårdslärarytbildningen, kunnandet som stöder barnpedagogiken är mer av ett komplement till pedagogiken. Inom socionomutbildningen däremot läggs störst vikt på kunnandet som på ett mer indirekt sätt stöder barnpedagogiken. Det som uttryckligen kan anses som barnpedagogik är en mindre del av socionomutbildningen. I och med detta skall en pedagogie kandidat och en socionom med barnträdgårdslärarytbehörighet inte ses som ersättare för varandra, utan de kompletterar varandra. (Onnismaa, 2005, 9)

7.4 Lagstiftning

I Lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (2005/272) §7 står det att *"behörighetsvillkoren för uppgifterna som barnträdgårdslärare är minst pedagogie kandidatexamen i vilken ingår utbildning för barnträdgårdslärare, eller yrkeshögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området i vilken ingår studier med inriktning på förskolepedagogik och socialpedagogik i den omfattning som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet."* I statsrådets förordning om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (2005/608) §1 står att den omfattning

som man syftar på i L (2005/272) är att utbildningen sammanlagt ska innehålla minst 60 studiepoäng med inriktning på förskolepedagogik och socialpedagogik.

Enligt Social- och hälsovårdsministeriets publikation 2007:21, (s 24) kan man om yrkeshögskoleexamen inte omfattar tillräckligt antal studier med inriktning på småbarnsfostran och socialpedagogik skaffa den behörighet som krävs genom att bygga på sin examen med tillräckligt mycket studier för en högre yrkeshögskoleexamen. Studier som har genomförts separat utöver examen ger däremot inte behörighet som barnträdgårdslärare.

Behörighetsvillkoren för yrkesmässiga ledningsuppgifter inom dagvården är enligt § 7 i lagen om behörighetsvillkor för yrkesutbildad personal inom socialvården (2005/272) barnträdgårdslärare samt tillräckligt med ledarskapsfärdigheter. Med dessa ledningsuppgifter inom dagvården menas att kunna styra de anställdas yrkeskunnande samt också kunna arbeta i barngrupp. Den ansvariga ledaren på ett daghem har ansvaret för kvaliteten och resultaten av småbarnsfostran på sin enhet. Ofta innehåller uppgifterna också ansvar för de olika formerna av dagvård, vilket innebär att ledningsuppgifterna också innehåller planering, organisering och utveckling av verksamheten. Så det är att rekommendera att man har gått en utbildning där ledarskap ingår. (Social- och hälsovårdsministeriet, publikation 2007:21, 33).

8 Metod

Vi har gjort en kvantitativ undersökning med frågeformulär (bilaga 1) med bifogat följebrev (bilaga 2) som skickades ut till de som fått socionom (YH)-examen under åren 2003-2010. Totalt fick 154 personer enkäten.

Kvantitativa undersökningar är vanligast förekommande när man vill ha kunskap som kan mäta och beskriva hur saker ser ut i verkligheten. (Patel & Tebelius, 1987, 43-44).

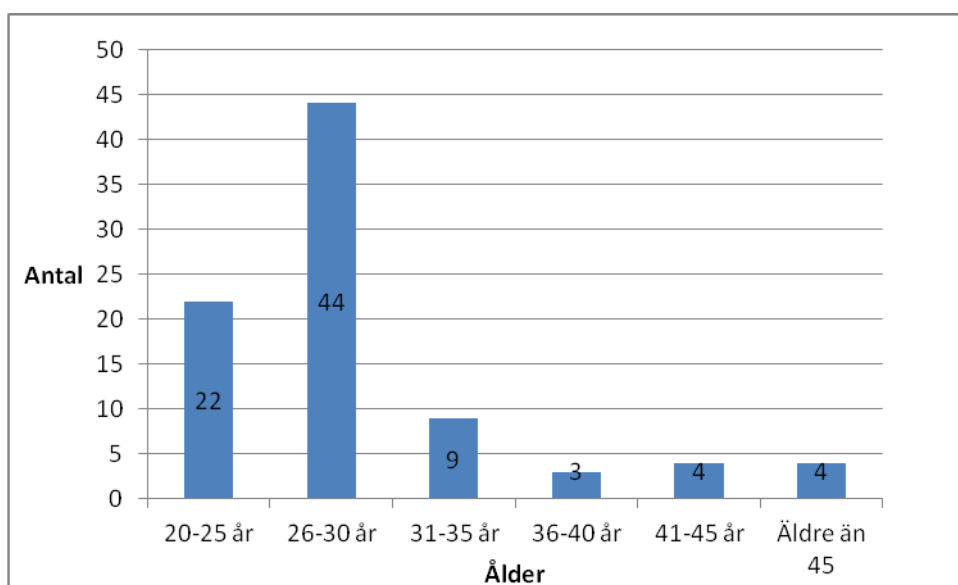
Kvantitativa undersökningar innebär att man gör det man vill undersöka mätbart och presenterar sedan resultaten i numerisk form. Kommunikationen mellan

forskaren och informanten sker genom envägskommunikation och undersökningen görs helt på forskarens villkor. (Andersen, 1994, 70)

Vi skickade ut ett påminnelsebrev (bilaga 3) till dem som inte svarade efter första utskicket och totalt fick vi in 87 svar, vilket ger en svarsprocent på 57,1 %. Vi upplever att svarsprocenten är tillräckligt stor för att vi skulle kunna komma till ett tillförlitligt resultat. Enkäterna har försetts med ett nummer, så att vi skulle ha möjlighet att veta vem som svarat och vem som skulle få en påminnelse. Enkäterna har besvarats anonymt. Enkätsvaren skickades till Novia och vi har hämtat ut dem därifrån. Efter att vi fick in alla svar började vi analyseringen och i detta skede har enkäterna behandlats konfidentiellt. Efter att resultaten sammanställts förstörs enkäterna.

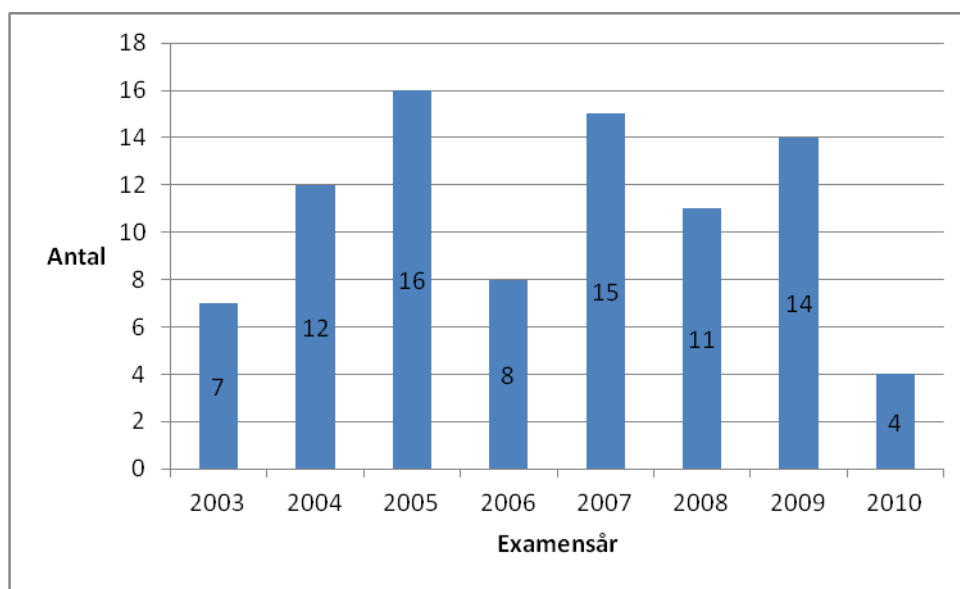
9 Resultat och tolkning

De första frågorna i enkäten behandlar informanternas ålder och kön. Kvinnorna var i en klar majoritet, 84 stycken medan tre av informanterna var män. Detta resultat var föga förvånande eftersom den allra största delen av de som har blivit utdimitterade socionomer är kvinnor. Vi redovisar informanternas ålder i följande figur.

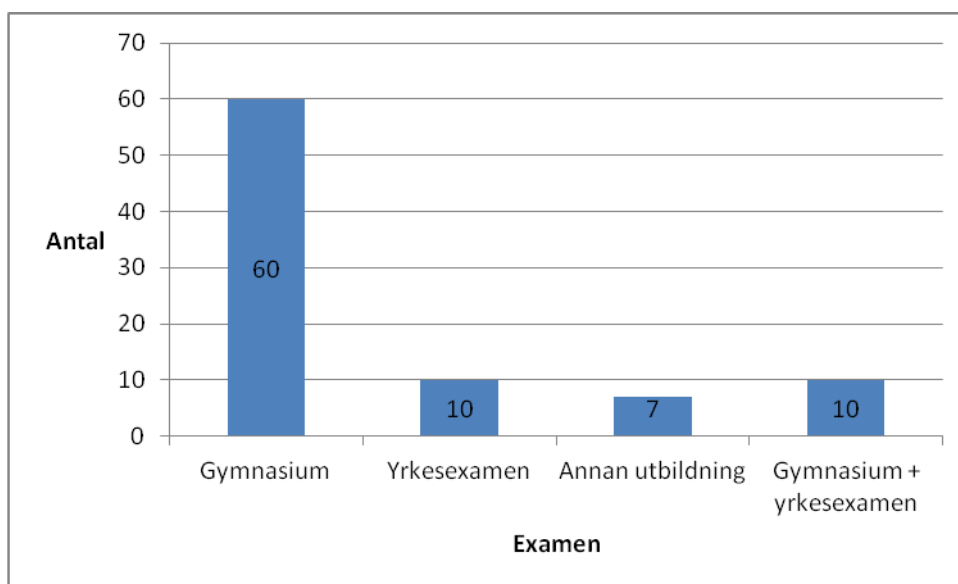
Figur 2. Informanternas ålder (N=87).

I enkäten bad vi informanterna ange vilket år de utdimitterades. Det största antalet svar kom från gruppen som fick sin examen år 2005. Vi hade trott att de som nyligen hade fått examen skulle ha i färskt minne hur det var att skriva lärdomsprov och på grund av detta vara mera benägna att svara på enkäten. Informanternas svar visar att så är inte fallet. Fördelningen mellan de olika åren ser ut enligt följande.

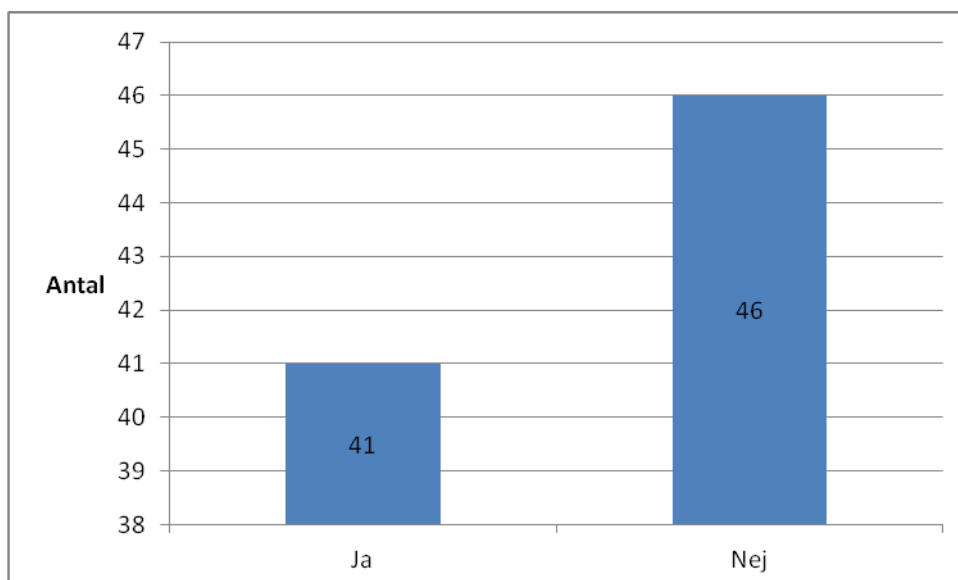

Figur 3. Informanternas dimissionsår (N=87).

Vi frågade också om informanternas bakgrund innan påbörjad utbildning. Det visade sig att de allra flesta hade gymnasiet som tidigare utbildning, hela 60 av informanterna. Detta var en fördelning som vi anser vara ganska väntad. Mer förvånande tycker vi däremot att det är att så stor del av informanterna hade arbetserfarenhet inom området innan påbörjad utbildning, då närapå hälften hade någon form av arbetserfarenhet innan de började på utbildningen. Vi har däremot inte frågat vilken slags eller hur mycket erfarenhet informanterna hade, så hur man har svarat är ju en tolkningsfråga av vad man räknar som erfarenhet. En del kanske anser en praoperiod på dagis i högstadiet vara arbetserfarenhet, medan en del kanske inte räknar det som arbetserfarenhet. Informanternas arbetserfarenhet och tidigare utbildning presenteras i de följande figurerna.

Figur 4. Informanternas tidigare examen (N=87).

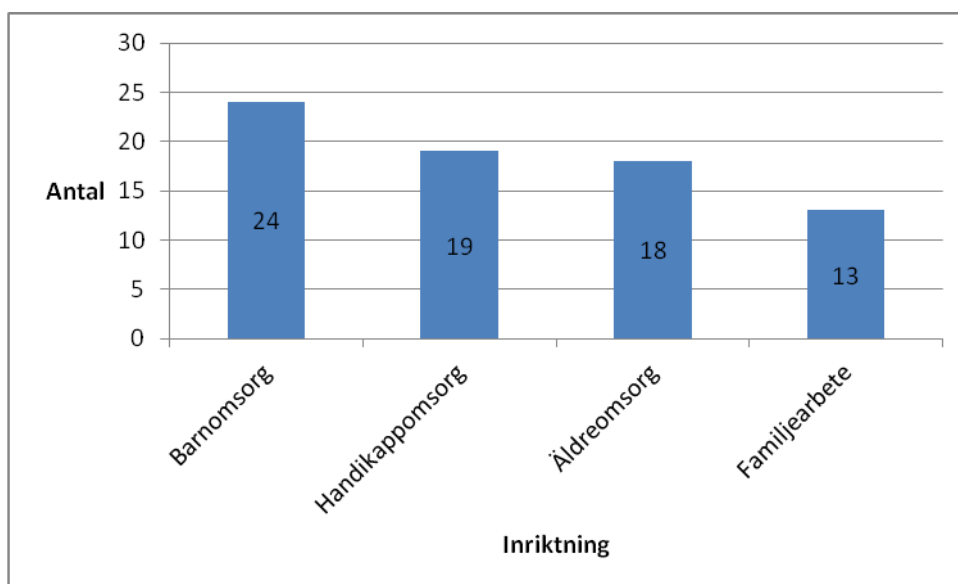

Figur 5. Andel informanter som hade arbetserfarenhet inom det sociala området innan påbörjad utbildning (N=87).

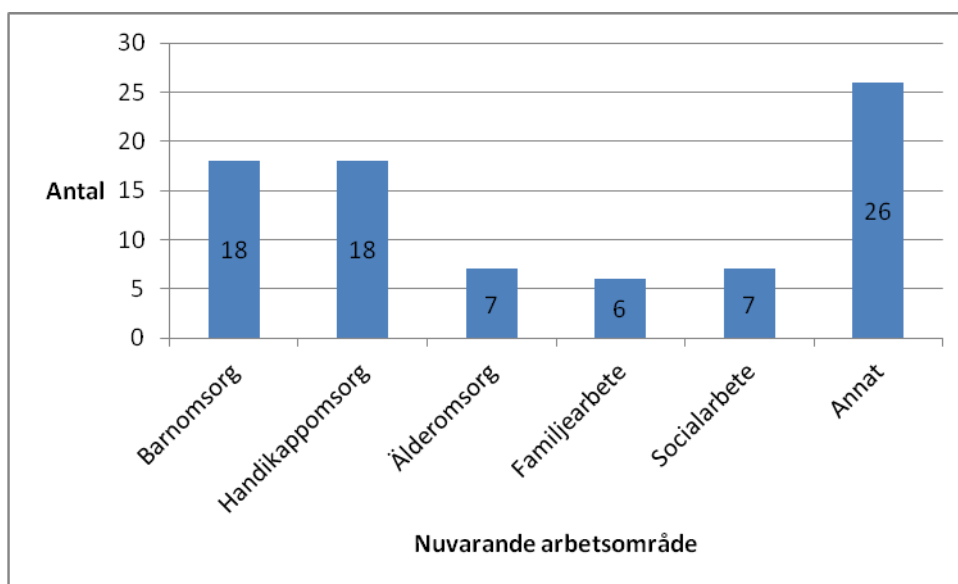
Även år 2003 hade den stora majoriteten av utexaminerade socionomer som deltog i undersökningen gymnasiet som tidigare utbildning. Också antalet informanter som hade arbetserfarenhet inom det sociala området var stort år 2003. Andelen som hade arbetat länge inom det sociala området var däremot

ganska lågt, vilket man tror beror på en ganska låg medelålder bland informanterna. (Linqvist & Nyman-Pitkänen, 2003, 55-56)

Informanternas val av inriktning var ganska jämnt fördelat mellan de olika alternativen, med barnomsorg i en liten majoritet. Dock arbetar inte alla med inriktningen barnomsorg inom barnomsorgen. Detta är inte så väldigt förvånande med tanke på att största delen av informanterna anser att utbildningens inriktning inte har påverkat deras möjligheter till arbete. De flesta har upplevt att arbetsgivare tittar mer på att man har socionom (YH)-examen utan att titta desto närmare på inriktning. Informanternas val av inriktning och nuvarande arbetsområde redovisas i de följande figurerna.

Figur 6. Informanternas val av inriktning (N=74).

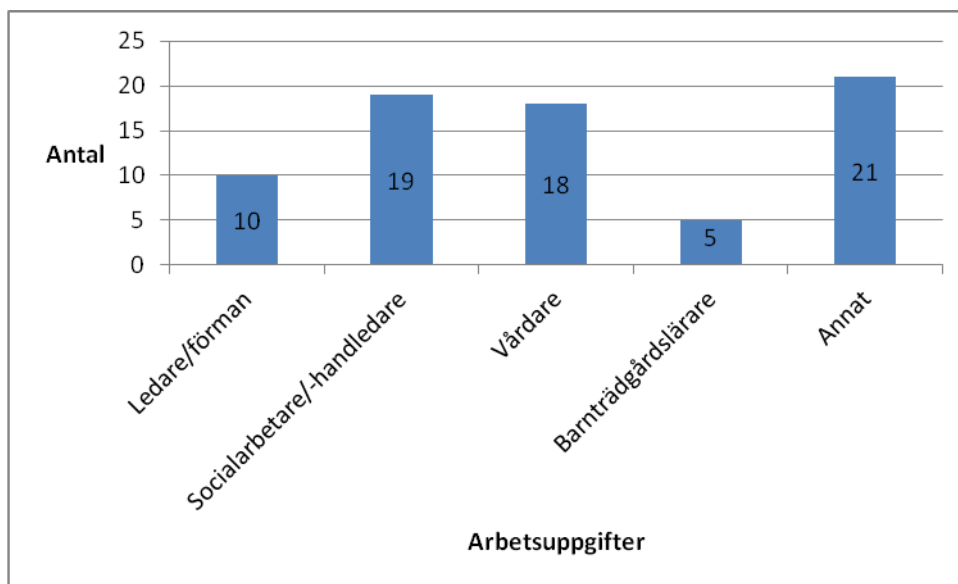

Figur 7. Informanternas nuvarande arbetsområde (N=82).

Under kategorin "Annat" har informanterna nämnt saker som flyktingarbete, mental- och missbrukarvård, studieförvaltning, diakoni, olika projektarbeten, arbetskraftsförvaltning, ungdomsarbete, barnskydd, rehabilitering, brottspåföljdsarbete, samt föräldraledighet och en del arbetar över huvud taget inte inom det sociala området.

Informanternas nuvarande arbetsuppgifter är också ganska varierande. Bara lite över hälften anser att utbildningen motsvarar deras arbetsuppgifter – 41 anser att utbildningen motsvarar arbetsuppgifterna medan 34 anser att utbildningen inte motsvarar arbetsuppgifterna. Noterbart med detta resultat är att en del av informanterna inte arbetar inom det sociala området, så för deras del är det ju helt naturligt att deras nuvarande arbetsuppgifter inte motsvarar den utbildning som de har fått inom det sociala området. Kommentarer som att inriktningen och fördjupningen kunde ha varit längre och mera ingående är vanligt förekommande när vi granskar materialet. Många anser också att den teoretiska grunden fås på ett ganska bra sätt i utbildningen, men att det praktiska lär man sig under praktiken och på arbetsplatsen. Att man upplever det på det här sättet antar vi beror på att det finns många olika interna regler och system på den enskilda arbetsplatsen som kan skilja sig ganska mycket från arbetsplats till arbetsplats och det gör det omöjligt att i utbildningen lära ut

alla olika system inom utbildningens ramar. Informanternas nuvarande arbetsuppgifter redovisas i följande figur.

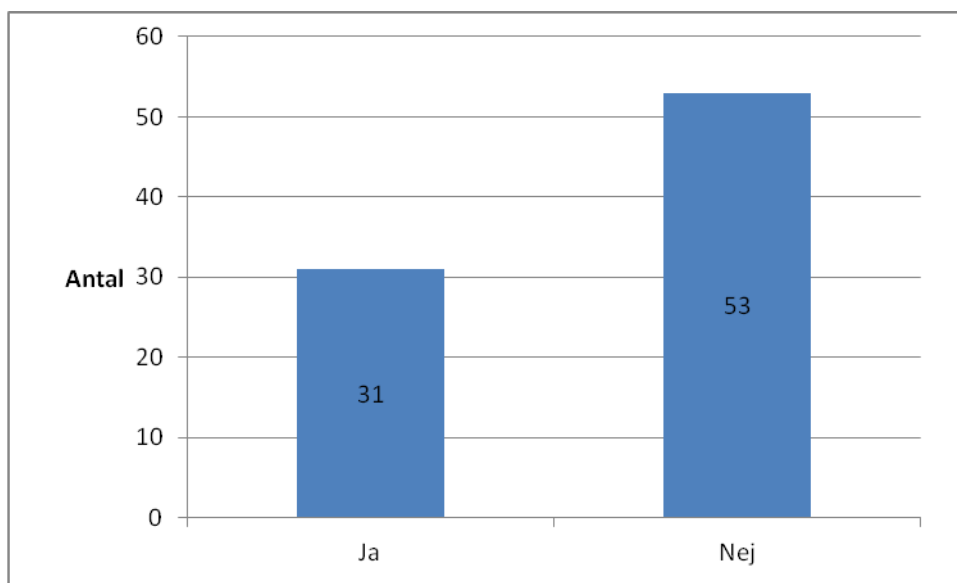

Figur 8. Informanternas nuvarande arbetsuppgifter (N=73).

Inom ramen för kategorin "Annat" har informanterna nämnt saker som familjearbetare, eftisledare, olika typer av handledare och assistent, familjedagvårdare, barnskötare, projektarbetare, kurator, undervisning, planerare, föräldra- och tjänstledigheter, samt uppgifter utanför det sociala området.

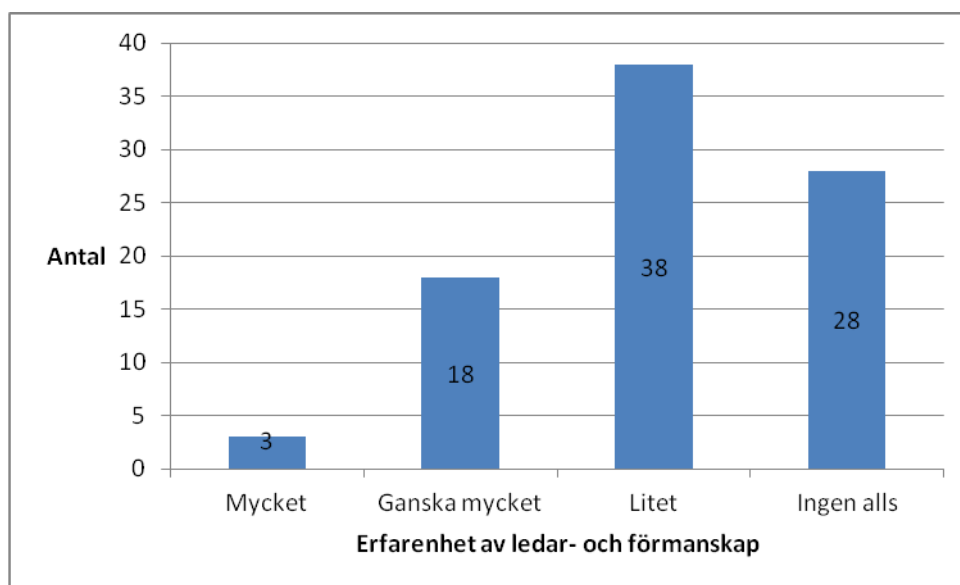
Enligt Linqvist och Nyman-Pitkänens undersökning år 2003 (s. 70) visade resultaten att för 50 % av de tillfrågade så påverkade inte inriktningalternativet deras möjligheter att få arbete.

Det kunde även vi konstatera i vår undersökning, där 53 informanter av 84 ansåg att deras inriktning inte hade haft betydelse för deras möjligheter att få jobb. Många upplevde att det enda den potentiella arbetsgivaren tittar på är att man har socionomexamen. Utöver detta hade inriktningen ingen större betydelse. Flera informanter har dessutom uppgivit att de arbetar inom ett område som inte alls motsvarar deras inriktning. Informanternas svar på huruvida inriktningen påverkat arbetsmöjligheterna presenteras i figuren nedan.

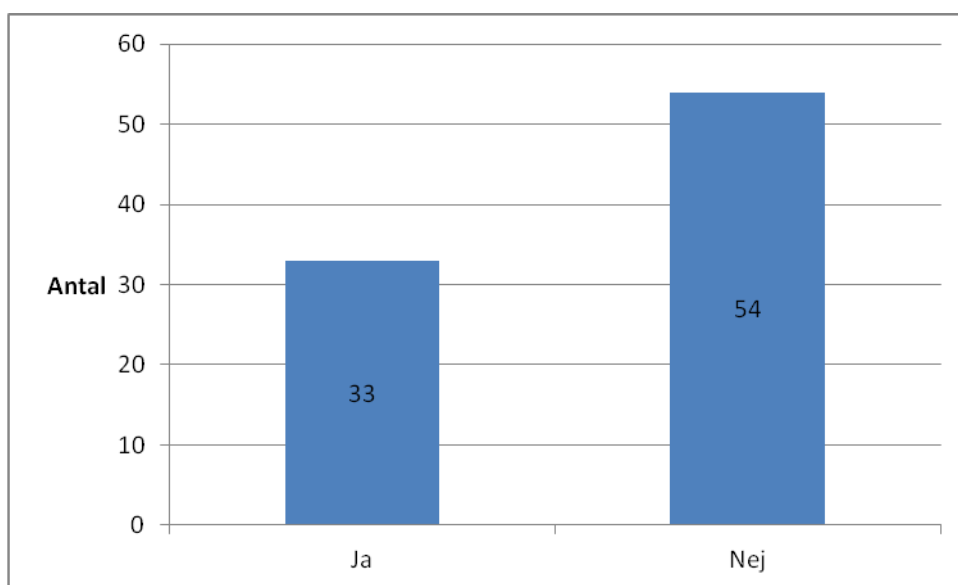
Figur 9. Informanternas svar på frågan om inriktningen påverkat deras möjligheter till arbete (N=84).

Den allra största delen av informanterna anser att de har lite, eller ingen erfarenhet alls av ledarskaps- och förmansuppgifter. Detta resultat anser vi är lite förvånande eftersom vi under utbildningen ofta får höra att det är just för ledarskapsuppgifter som socionomer utbildas. Informanternas svar på frågan om erfarenhet av ledar- och förmanskap presenteras i figuren nedan.

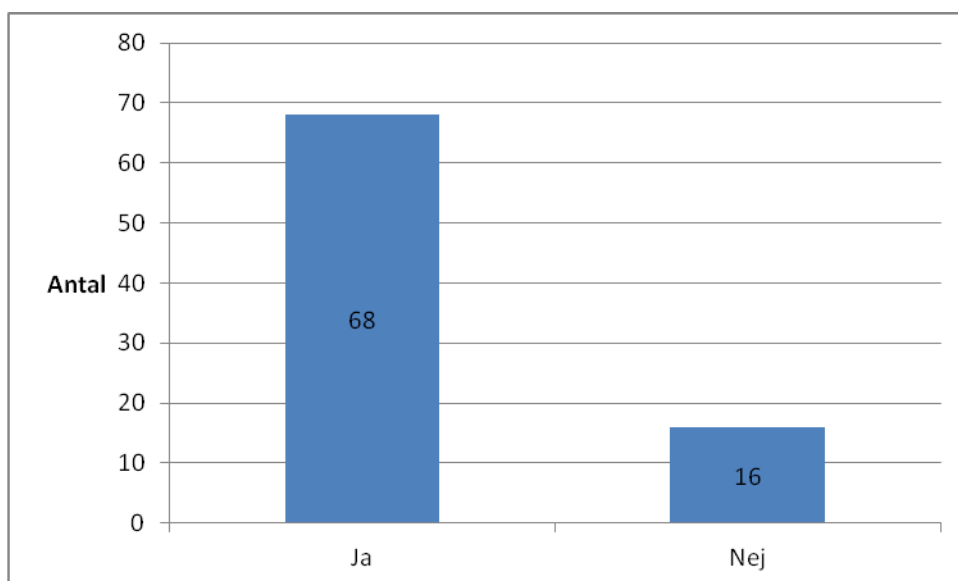

Figur 10. Informanternas erfarenhet av ledar- och förmanskap (N=87).

Totalt 38 % av informanterna har gått någon typ av vidareutbildning efter avlagd examen. Typerna av vidareutbildning varierar i ganska hög grad från att ha avlagt en annan högskoleexamen till att ha deltagit i olika typer av fortbildning på och utanför arbetsplatsen. Däremot anser hela 79 % att behov av fortbildning finns. Detta resultat är föga förvånande eftersom vi lever i en tid då samhället ständigt förändras och flera av informanterna har också skrivit att fortbildning alltid behövs eftersom man aldrig blir fullärd. Informanternas svar på frågan om de har vidareutbildat sig efter avlagd socionomexamen och informanternas åsikter om det finns behov av fortbildning presenteras i figurerna nedan.

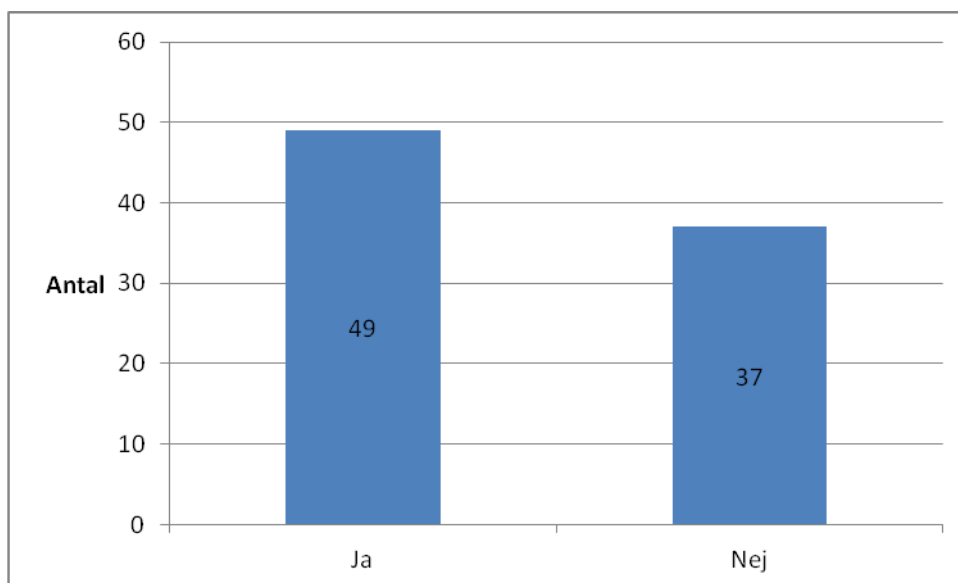

Figur 11. Informanternas svar på frågan om de har vidareutbildat sig efter avlagd socionomexamen (N=87).

Figur 12. Informanternas svar på frågan om det finns behov av fortbildning (N=84).

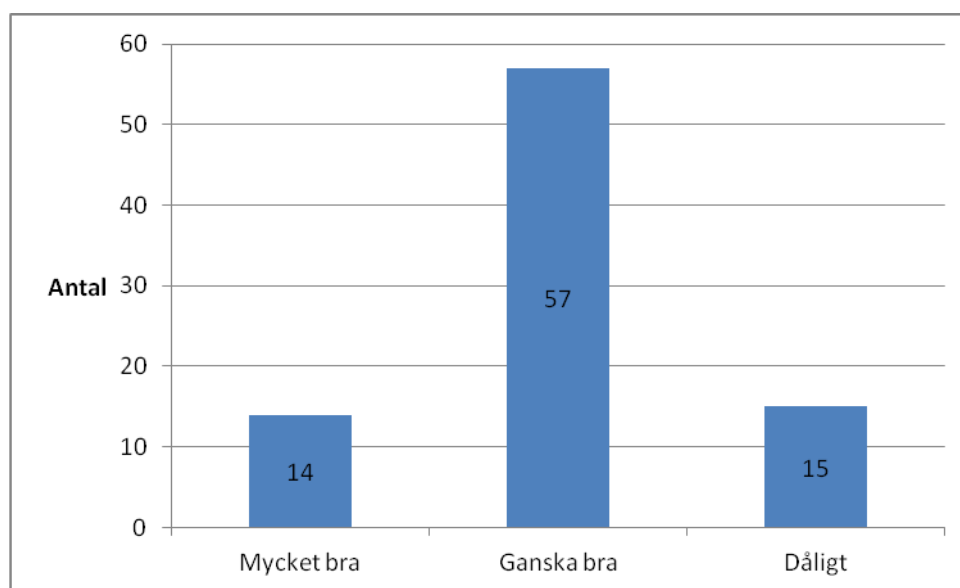
Praktiken visar sig vara en väldigt värdefull del av utbildningen då över hälften av informanterna har fått jobb på en tidigare praktikplats. En del uppger också att de fått jobb via praktikplatsens kontakter. Eftersom detta inte fanns som ett svarsalternativ så måste vi ta i beräkning att det kan finnas de som har svarat "Nej" på frågan, då vi frågar om man har fått arbete på tidigare praktikplats och inte om praktikplatsen har haft betydelse för att man har fått arbete. Resultatet av frågan presenteras i nedanstående figur.

Figur 13. Informanternas svar på frågan om de har fått arbete på tidigare praktikplats (N=86).

Praktiken verkar ha blivit mer värdefull under de senaste åren. Enligt Linqvist och Nyman-Pitkänens undersökning från år 2003 (s. 64) hade 39,6 % av informanterna fått arbete på tidigare praktikplats. Om man jämför detta med våra 57 % av informanterna så är detta en klar ökning. Detta tror vi kan bero på att det i dagens läge är många stora åldersgrupper på det sociala området som börjar uppnå pensionsålder och det därför blir allt svårare för arbetsgivarna att få tag på arbetskraft. Om man då har en duktig praktikant så ser man detta som en potentiell framtida arbetskraft och erbjuder därför praktikanten arbete.

Geografiskt är informanterna utspridda över hela landet, men den största majoriteten bor i Österbotten. Största delen av informanterna upplever att möjligheterna till arbete är mycket eller ganska bra på boningsorten. Vi kan inte se någon tydlig skillnad mellan orter som har bättre eller sämre möjlighet till arbete. Eftersom svaren är informanternas subjektiva upplevelser, kan samma ort enligt en del ha mycket goda möjligheter till arbete medan en del anser att det på samma ort finns dåliga möjligheter till arbete. Informanternas syn på arbetsmöjligheter på nuvarande boningsort presenteras i följande figur.

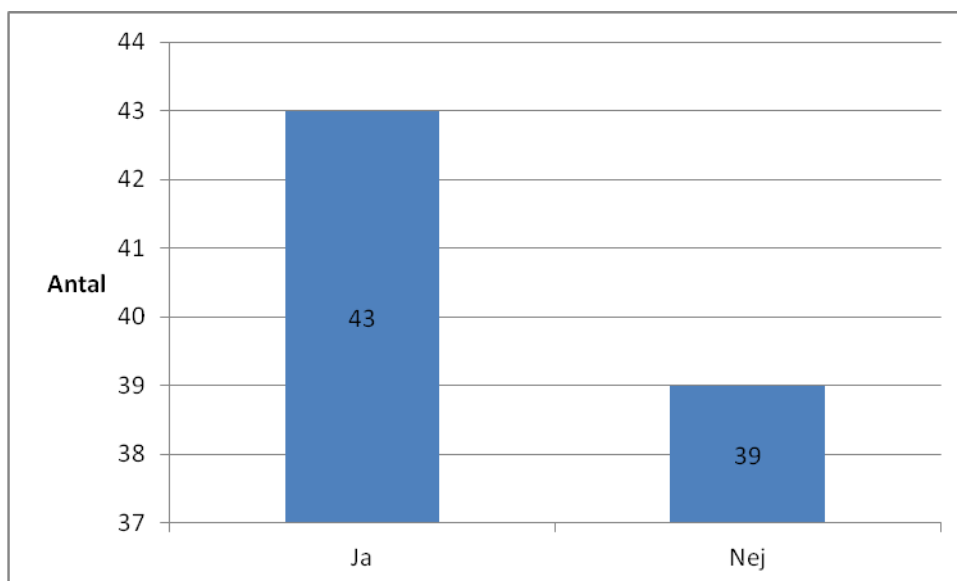

Figur 14. Informanternas åsikt om möjligheterna till arbete på deras boningsort (N=86).

Den allra största delen av informanterna (hela 87 %) har valt att bosätta sig på den nuvarande boningsorten på grund av andra orsaker än möjligheterna till arbete. Orsaker som informanterna har uppgett var t.ex. familjeförhållanden, socialt nätverk eller närheten till naturen. Man har också valt att bosätta sig på sin hemort, men en del bor inte på orten där de arbetar utan tycker att det fungerar bra att pendla mellan boningsorten och orten där man arbetar. De som har valt att bosätta sig på nuvarande boningsort på grund av arbetet uppger främst att det är på grund av närheten till arbetet som de har valt orten.

Vi ville också ta reda på om informanterna ansåg att arbetsmarknadens syn på socionomen har ändrats under den tid som de har stått till arbetsmarknadens förfogande. Lite mer än hälften upplever att arbetsmarknadens syn på

socionomen har ändrats. Informanternas svar på frågan om arbetsmarknadens syn på socionomen har ändrats under den tid som de har stått till arbetsmarknadens förfogande presenteras i figuren nedan.

Figur 15. Informanternas svar på frågan om arbetsmarknadens syn på socionomen ändrats sedan informanten först kom i kontakt med arbetsmarknaden (N=82).

Nedan följer några av motiveringarna för frågan om informanterna upplever att arbetsmarknadens syn på socionomen har ändrats sedan informanten först kom i kontakt med arbetsmarknaden.

Nej – ”Jag tycker att bilden av socionomens arbete inte klarnat helt ännu.”

Nej – ”Svårt att säga eftersom jag direkt studerade vidare. Tycker nog att arbetsmarknaden ännu inte känner till arbetsfältet för socionom (YH).”

Nej – ”Beror på vilken sektor man rör sig i och ifall arbetsplatsen har erfarenhet av socionomer.”

Nej – ”Fortfarande vet bara en bråkdel vad en socionom är.”

Nej – ”Jag har inte upplevt detta då jag inte har hunnit arbeta så länge. Men fördomar mot socionomyrket inom vissa branscher har

jag nog stött på. T.ex. Inom daghemsverksamhet, där uppfattningen är att man som socionom inte 'räcker till' att arbeta som barnträdgårdslärare."

Ja – "Nu vet arbetsmarknaden långt vad en socionom är."

Ja – "Till en början var det inte många som visste vad en socionom är, men nu har det blivit mera känt"

Ja – "Mer kunskap på arbetsmarknaden om vad en socionom (YH) kan jobba med finns det nu."

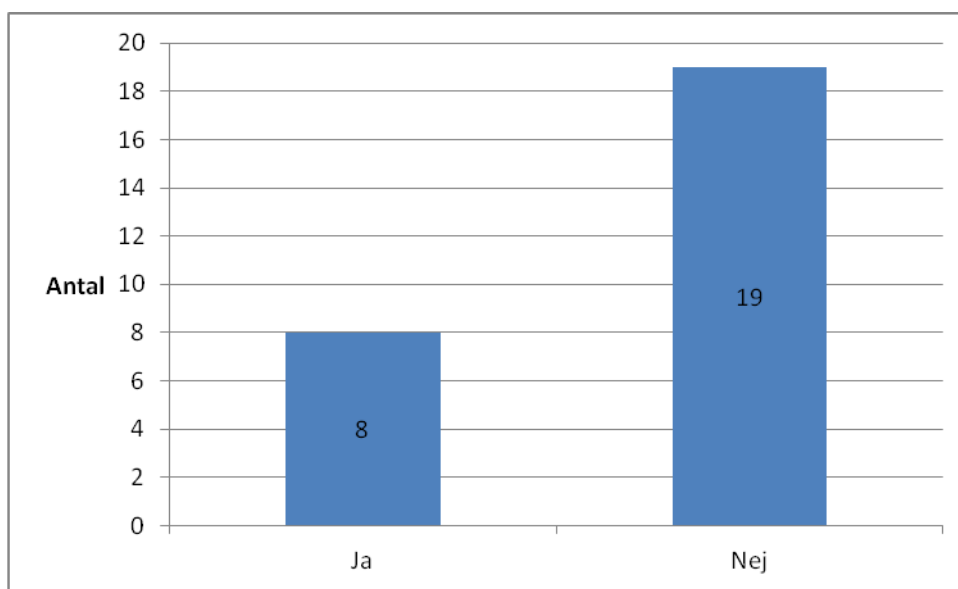
Ja – "Idag upplever jag att det ibland krävs något högre utbildning för att få en tjänst som förman (t.ex. inom äldreomsorgen), åtminstone hos min arbetsgivare..."

Ja – "Större efterfrågan idag än tidigare."

Ja – "Idag söker man mera specifikt efter socionom (YH), är mera klart vilka arbetsuppgifter som är lämpade för oss."

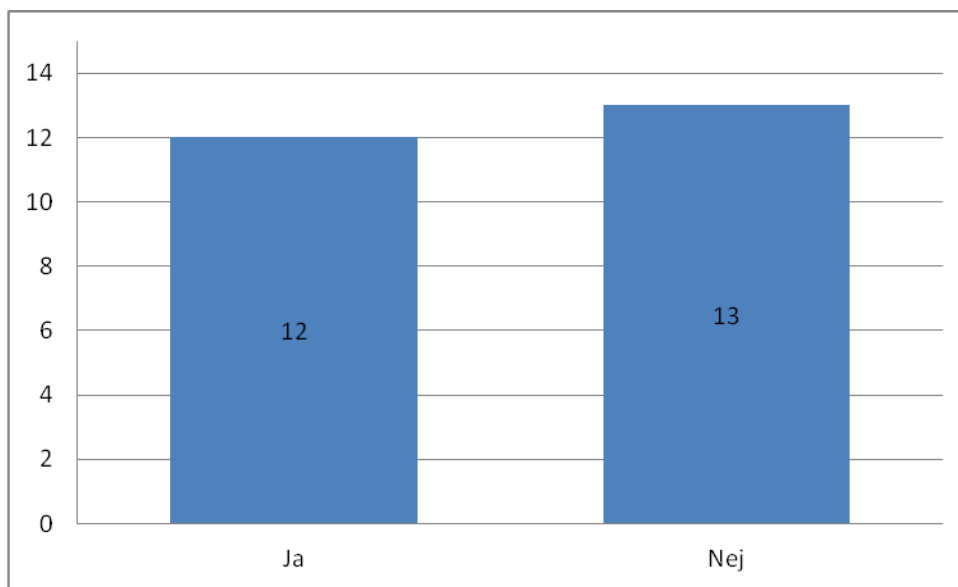
Ja – "Jag tror att medvetenheten om socionomerna har blivit bättre på senaste åren."

I vår enkät hade vi några frågor som riktade sig enbart till dem som hade läst fördjupningen förskolepedagogik. Vi ville bland annat ta reda på hur situationen för socionomer med barnträdgårdsläraryrke ser ut. Totalt 27 informanter har svarat på denna del av enkäten. Av dessa 27 har 19 aldrig arbetat som barnträdgårdslärare. Andelen informanter som har arbetat som barnträdgårdslärare presenteras i figuren nedan.

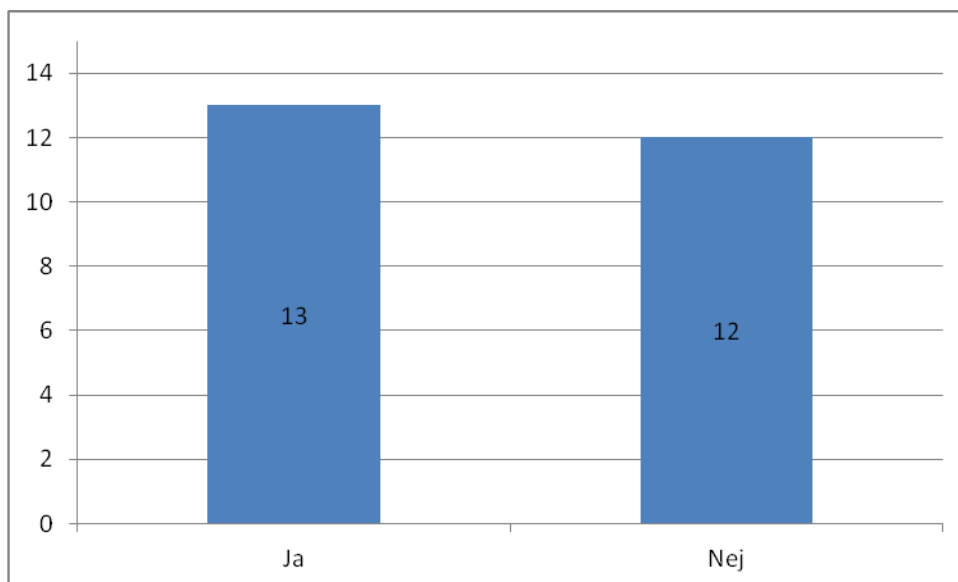
Figur 16. Andelen informanter som har respektive har inte arbetat som barnträdgårdslärare (N=27).

Även om antalet informanter som har arbetat som barnträdgårdslärare är 8, anser hela 12 informanter att socionomen har tillräcklig grund för att arbeta som barnträdgårdslärare. Vi finner det ganska intressant att över hälften av de som svarat "ja" på denna fråga i själva verket aldrig har arbetat som barnträdgårdslärare. Vi presenterar resultatet på frågan om informanten anser att den har tillräcklig grund för att arbeta som barnträdgårdslärare i figuren nedan.

Figur 17. Informanternas svar på frågan om de anser att de har tillräcklig grund för att arbeta som barnträdgårdslärare (N=25).

Närapå hälften av informanterna anser att socionomen är accepterad som barnträdgårdslärare på arbetsmarknaden. En del anser sig också se en uppåtgående trend på den fronten. I figuren nedan presenteras informanternas åsikt om huruvida socionomen accepteras som barnträdgårdslärare.

Figur 18. Informanternas åsikt om huruvida socionomen accepteras som barnträdgårdslärare (N=25).

10 Kritisk granskning och diskussion

Resultaten av detta lärdomsprov tycker vi är intressanta på flera vis. En del resultat är ganska långt enligt våra förväntningar, medan en del resultat har förvånat oss. I efterhand har vi kunnat konstatera att en del av våra frågor i enkäten var överflödiga eller inte gav något konkret resultat, så därför har vi utelämnat dem från resultatredovisningen. I det stora hela tror och hoppas vi att vårt arbete skall kunna vara till nytta för Yrkehögskolan Novia, socionomer på arbetsmarknaden men även för de som nyligen påbörjat socionomutbildningen eller funderar på att påbörja. Det sociala området är ett brett fält, vilket gör det svårt att få en heltäckande bild av alla olika arbetsfält på området. Vi har därför begränsat oss till att göra den mera djupgående undersökningen om de socionomer som har barnträdgårdsläraryrke. Detta också delvis för att

det är den fördjupningen vi själva har läst och vi har under studietiden upplevt att det saknas statistik och information om just denna inriktning.

Vi har också i efterhand kunnat konstatera att en del av frågorna i vår enkät skulle ha kunnat formuleras på ett annat sätt för att mera klart tydliggöra vad vi egentligen var ute efter. Även om vi när vi skickade ut enkäten upplevde frågorna som väldigt klara upptäckte vi att missförstånd var vanliga och det leder till att resultatet kan tolkas på ett annat sätt än vi hade tänkt oss. Förutom dessa faktorer måste man också ta i beaktande att saker som vi har tolkat på ett visst sätt kanske inte alls var det som informanten i fråga menade. Detta gör att resultatet kanske inte är 100 % korrekt utan en liten felmarginal måste alltid tas med i beräkningen.

Vi är nog helt nöjda med vår svarsprocent på 57,1 %. Vi hade förväntat oss att fler socionomer skulle vara villiga att delta i vår undersökning, men att över hälften har svarat på vår enkät tycker vi ändå är ett ganska bra resultat. Speciellt de mest nyligen utexaminerade trodde vi skulle vara mera benägna att svara än vad de har varit. I och med att antalet utskickade enkäter var så pass stort, anser vi ändå att vi fick in ett tillräckligt stort antal svar för att kunna genomföra undersökningen.

Skrivandet av detta lärdomsprov har delvis bekräftat det som vi redan trodde att vi visste, men också omkullkastat en del av våra fördomar och tidigare teorier. Bland annat så trodde vi att socionomer med barnträdgårdsläraryrke inte skulle uppleva att de accepteras av och på arbetsmarknaden, men det visade sig att ganska många i alla fall upplevde sig accepterade. Detta tycker vi är en väldigt positiv överraskning, både för oss som blivande socionomer med barnträdgårdsläraryrke, men även för dem som funderar på denna fördjupning av sina studier.

Andra positiva resultat som vi vill lyfta fram är att situationen på arbetsmarknaden för socionomer ser bra ut, oberoende av boningsort och inriktning. Detta är ju glädjande för oss som snart kommer att stå till arbetsmarknadens förfogande. Man måste ändå hålla i åtanke att vi har frågat efter informantens subjektiva bedömning om arbetssituationen på deras boningsort. Detta gör att en informant som har haft lätt att hitta arbete kan

uppleva möjligheterna till arbete som goda, medan en informant på samma ort som har haft svårt att hitta arbete kan uppleva möjligheterna till arbete som ganska dåliga, även om de beskriver exakt samma situation.

Praktiken under studietiden verkar också vara av en större betydelse än vi trodde från början. Vi är väldigt förvånade över hur stor del av informanterna som fått arbete på en tidigare praktikplats. Praktikens betydelse verkar ha blivit större under de senaste åren, så denna information tycker vi är viktig att framhålla speciellt åt de som ännu studerar och väljer praktikplatser.

I det stora hela upplever vi att detta var en väldigt intressant undersökning att göra och vi hoppas att våra resultat kommer att vara till nytta och intresse även för andra än oss själva.

Litteratur

Andersen, H. (red.) (1994). *Vetenskapsteori och metodlära. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur

Arcada, [u.å].[Online]

<http://www.arcada.fi/sv/bachelorexamen/det-sociala-området> (hämtat 16.8.2011).

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, [u.å].[Online]

http://www.arene.fi/sivu.asp?luokka_id=61&main=2 (hämtat 20.9.2011).

http://www.arene.fi/sivu.asp?luokka_id=62&main=2 (hämtat 28.10.2011).

Böckerman, P. (2007). Polytechnic graduate placement in Finnish manufacturing. *Journal of education and work*. 20 (1), p1-16.

Granholm, M. (1999). *Arbetslivets uppfattning om kvalifikationer och utbildningsbehov inom det sociala området*. Serie A, Rapporter Nr 1 1999. Svenska yrkeshögskolan.

Kananoja, A., Lähteinen, M., Marjamäki, P., Laiho, K., Sarvimäki, P., Karjalainen, P & Seppänen, P. (2007). *Sosiaalityön käsikirja*. Helsingfors: Tietosanom Oy

Kivinen, O., Nurmi, J. & Salminiitty, R. (2000). Higher education and graduate employment in Finland. *European Journal of Education*. 35 (2), p165.

Lindberg, J. & Tolonen, M. (2005). *Vastavalmistuneiden urapolut 2005. Vuosina 2003 –2004 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään*.
Talentia

Linqvist, A. & Nyman- Pitkänen, C. (2003). *Vart tog socionomen vägen? En empirisk uppföljningsstudie bland utdimitterade yrkeshögskolesocionomer från Svenska yrkeshögskolan åren 1999-2003*. YH-examensarbete.

Heikell, T. (2012). Åbo Akademi. (Online)

<https://www.abo.fi/student/sociologi> (hämtat 12.2.2012).

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry [u.å].

<http://talentia.fi> (hämtat: 18.2.2010).

Hemming, S. (2011). Åbo Akademi. (Online)

<https://www.abo.fi/student/socialgerontologi> (hämtat 20.9.2011).

Hästbacka, E. (2011). Åbo Akademi. (Online)

<https://www.abo.fi/student/socialpolitiksvf> (hämtat 20.9.2011).

Mehtonen, M. (2007). *Sosiaalipedagogiikka-projekti. Kysely sosiaalialan ammattikorkeakouluille, vastauksen yhteenveto sosionomien (AMK) varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan osaaminen*. Helsingfors: Sosiaalipedagogit Talentia ry. (Online).

<http://www.talentia.fi> (hämtat: 18.2.2010).

Onnismaa, E-L. (2005). *Barnträdgårdsläraren – expert och proffs på barnpedagogik*. Barnträdgårdsläraryrkesförbundet. (Online)

<http://www.lastentarha.fi/pls/portal/docs/PAGE/LTOL/LTOLSVE/LTOLSVENSKA/MATERIAL/BROSCHYR/PROFFS.PDF> (hämtat 29.10 2011).

Patel, R. & Tebelius, U (red) (1987). *Grundbok i forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Sarvimäki, P. & Siltaniemi, A. (red.) (2008). *Rekommendationer för uppgiftsstrukturer för den yrkesutbildade personalen inom socialvården*. (Publikation 2008:11) Helsingfors: Social- och hälsovårdsministeriet.

Snellman, A. (2003). *Från dårvakter till socialdirektörer*. Finlands svenska socialförbund 75 år. Vörå: Finlands svenska socialförbund.

Social- och hälsovårdsministeriet, (2007). *Behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården inom den statliga, kommunala och privata sektorn*. (Publikation 2007:21). Helsingfors: Social- och hälsovårdsministeriet.

Social- och hälsovårdsministeriet, (2006). *Socialvården i Finland*. (Publikation 2006:11). Helsingfors: Social- och hälsovårdsministeriet.

Svenska social och kommunalhögskolan, [u.å.].[Online]

<http://sockom.helsinki.fi/socarb/index.html> (hämtat 16.8.2011).

Stakes (2005). *Grunderna för planen för småbarnsfostran*. (Handbok 61).

Svenskspråkiga studier i Finland, [u.å.].[Online]

http://www.studierifinland.com/Yrkeshogskolor_i_Finland_d2601.html (hämtat 6.9. 2011).

http://www.studierifinland.com/Universitet_och_hogskolor_i_Finland_d2602.html (hämtat 7.9. 2011).

Talentia, [u.å.].[Online]

<http://www.talentia.fi/sv/utbildning/examina> (hämtat 6.9. 2011).

http://www.talentia.fi/sv/arbete_inom_socialbranschen/yrken_och_behorigheten (hämtat 1.10. 2011).

Tjäru, S. (2008). Åbo Akademi. [Online]

<https://www.abo.fi/student/biamnespresentation> (hämtat 7.9.2011).

Tolonen, M. (2007). *Vastavalmistuneiden urapolut 2007. Vuosina 2005–2006 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään*. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry (Online).

<http://www.talentia.fi> (hämtat 18.2.2010).

Utbildningsstyrelsen, [u.å.].[Online]

http://www.utbildningsstyrelsen.fi/utbildning_och_examina (hämtat 20.9. 2011).

Yrkeshögskolorna, [u.å.].[Online]

<http://www.yrkeshogskolorna.fi/arbetsliv/> (hämtat 28.10.2011).

<http://www.yrkeshogskolorna.fi/sokande/?s=examina> (hämtat 28.10.2011).

<http://www.yrkeshogskolorna.fi/sokande/?s=ansokan> (hämtat 28.10.2011).

Yrkeshögskolan Novia, det sociala området, [u.å.].[Online]

www.novia.fi/socionom-vasa (hämtat 27.9.2011).

www.novia.fi/det-sociala-omradet-abo (hämtat 27.9.2011).

<https://intra.novia.fi/laroplaner20112012/?id=3590> (hämtat 27.9. 2011).

Finlands författningssamling:

Lagen om behörighetsvillkor för yrkesutbildad personal inom socialvården (2005/272).

Statsrådets förordning om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (2005/608).

12. a) Vilket är ditt nuvarande arbetsområde?

- Barnomsorg
- Handikappomsorg
- Äldreomsorg
- Familjearbete
- Missbrukarvård
- Socialarbete
- Annat

Vad? _____

12. b) Hurudana arbetsuppgifter har du?

- Ledare/Förman
- Socialarbetare/-handledare
- Vårdare
- Barnträdgårdslärare
- Annat Vad? _____

13. Hur mycket erfarenhet av ledar- och förmanskap har du?

- Mycket
- Ganska mycket
- Litet
- Ingen alls

Kommentar: _____

14. Tycker du att utbildningen motsvarar dina nuvarande arbetsuppgifter?

- Ja
- Nej

Kommentar: _____

15. Har du fått arbete på en tidigare praktikplats?

- Ja
- Nej

16. Vad är nyttan med socionom YH utbildningen enligt dig?

17. Vilka är bristerna i utbildningen enligt dig?

18. Har du vidareutbildat dig efter avlagd socionom YH examen?

Ja till vad?

Nej

19. Finns det behov av fortbildning?

Ja

Nej

YH-socionomens yrkeskunnande inom området

20. Vilka är YH-socionomens styrkor?

21. Vilka är YH-socionomens svagheter?

22. Upplever du att arbetsmarknadens syn på dig som socionom (YH) har ändrats sedan du först kom i kontakt med arbetsmarknaden?

Ja

Nej

Motivera! _____

Du som har läst fördjupningen förskolepedagogik!

23. Arbetar/har du arbetat som barnträdgårdslärare?

Ja

Nej

24. Tycker du att arbetsmarknaden accepterar socionomen (YH) som barnträdgårdslärare?

Ja

Nej

Motivera! _____

25. Känner du att utbildningen till socionom (YH) gav tillräcklig grund till att arbeta som barnträdgårdslärare?

Ja

Nej

Motivera! _____

Tack för ditt deltagande!

20.1.2011

Bästa socionom YH

Vi är två socionomstuderande vid Yrkeshögskolan Novia som håller på och skriver vårt lärdomsprov. Vi kommer att göra en kartläggning om var tidigare utdimitterade socionomer från Svenska Yrkeshögskolan och Yrkeshögskolan Novia har placerat sig på arbetsmarknaden. Kartläggningen är en beställning av Yrkeshögskolan Novia.

Även om det tar några minuter att fylla i enkäten så hoppas vi att du tar dig tid att göra det så att vi får en heltäckande bild och största möjliga tillförlitlighet till undersökningen.

Du deltar i undersökningen genom att fylla i den bifogade enkäten och returnerar den i det bifogade svarskuvertet senast den 11.2.2011

Det är fritt fram att skriva på baksidan av enkäten om raderna inte räcker till, men kom ihåg att skriva numret på frågan du svarar på!

Enkäterna är kodade, men svaren behandlas konfidentiellt och svar som kan spåras till enskilda personer kommer inte att publiceras.

Tack på förhand!

Hanna Perjus

040-861 5653

hanna.perjus@novia.fi

Linda Granfors

050-363 2192

linda.granfors@novia.fi

7.3.2011

Bästa Socionom (YH)

Vi är två socionomstuderande som för en tid sedan skickade ut en enkät till dig och som vi nu vill påminna dig om att fylla i och returnera till oss. Även om det tar några minuter att fylla i enkäten hoppas vi att du gör detta så att vi får en heltäckande bild och största möjliga tillförlitlighet till undersökningen.

Du deltar i undersökningen genom att fylla i den bifogade enkäten och returnerar den i det bifogade svarskuvertet senast den 17.3 2011

Enkäterna är kodade, men svaren behandlas konfidentiellt och svar som kan spåras till enskilda personer kommer inte att publiceras.

Tack på förhand!

Hanna Perjus
040-861 5653
hanna.perjus@novia.fi

Linda Granfors
050-363 2192
linda.granfors@novia.fi